

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1903. Andra Kammaren. N:o 51.

Lördagen den 2 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 24 nästlidne april förda protokoll.

§ 2.

Efter föredragning af Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande proposition angående ändrade bestämmelser rörande trafikering af järnvägen Gellivare—Riksgränsen äfvensom angående beviljande af Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag och aktiebolaget Gellivare malmfält af ett lån å 20,000,000 kronor m. m., begärdes ordet af: *Vid remiss af en kungl. proposition.*

Herr Elowson, som yttrade: Innan kammaren remitterar den nu föredragna kungl. propositionen, anhåller jag att få beledsaga densamma med några ord på dess väg till statsutskottet.

Såsom kammaren väl vet, är det en hufvudpunkt i nu föreliggande ärende, att en rättegång är anhängiggjord beträffande äganderätten till vissa grufdelar där uppe i norrbotten. I afseende å ändamålet med denna rättegång kan man ju göra sig flere olika föreställningar. Det ändamål, som väl i främsta rummet måste framträda, är skyldigheten att upprätthålla rättstillståndet. Man lär icke kunna förbise, att rättstillståndet blifvit läderadt; och då torde det vara statens plikt att se till, att en rättskränkning icke får fortfa, utan att en ändring vidtages, så att rätten kan göra sig gällande. Ett annat ändamål af stor vikt föreligger också, nämligen att tillvarata statens materiella intressen. Det är, mina herrar, icke några små belopp, om hvilka det är fråga. Det gäller här omkring 100 utmål, således en väsendtlig del af grufvorna. För statens anspråk föreligga rättsliga skäl, hvarom justitiekanslern har varit i tillfälle att yttra sig. Jämte anspråket på grufvorna har äfven i stämmingspåståendet yrkande gjorts om ersättning för den malm, som brutits utan laglig befogenhet, för den händelse de, som brutit malmen, icke äga grufvorna; och — enligt hvad som i den kungl. propositionen uppgifvits — skulle den brutna malmen gå till något öfver 6 millioner tons.

Andra Kammarens Prot. 1903. N:o 51.

Vid remiss
af en kungl.
proposition.

(Forts.)

Jämte dessa båda viktiga ändamål för rättegången, torde det också finnas opportunitetsskäl för densamma. Dessa opportunitetsskäl torde kunna sättas i närmaste samband med den lifliga åstundan, som inom landet gjort sig gällande, nämligen att grufdriften i Norrbotten skulle ombesörjas med *svenskt* och icke utländskt kapital. Men vi veta allt för väl, att försök att på världsmarknaden sälja aktiemajoriteten i grufvorna blifvit gjorda, och detta har icke vunnit nationens sympatier.

Beträffande *grunderna* för den pågående processen, äro dessa fullt lagliga, och — såsom jag nyss nämnde — har justitiekanslern haft tillfälle att uttala sin mening om desamma. Herrarne känna dessa grunder, och jag behöfver därför icke här upprepa dem. Nu skulle man kunna invända, att dessa grunder äro i ytterlig grad formalistiska, och att staten måhända gör den formella rätten för strängt gällande. I detta afseende ber jag först att få upprepa, hvad jag redan sagt, nämligen att grunderna för processen äro fullt lagliga. Hvad åter hänsynfullheten beträffar, visar erfarenheten, att staten, om den inlåter sig på affärstransaktioner, icke har att påräkna någon synnerlig hänsynfullhet från enskilda vare sig fysiska eller juridiska personligheter.

För belysning af denna detaljfråga tillåter jag mig att erinra om några norrbottniska företeelser. På 1860-talet var det ett förslag att åstadkomma en förbindelse mellan Luleå och Gellivare malmfält på det sättet, att Luleå elf skulle göras segelbar från hafvet till Storbacken. Ett par forsar, Hedensfors och Edefors, skulle kanaliseras, och från Storbacken skulle en järnväg anläggas till malmfälten. Rikets ständer beviljade för företagets understödjande ett statsanslag af 800,000 kronor. Det dåvarande Gellivarebolaget började kanaliseringarbetet och använde härför hela denna summa af 800,000 kronor, men så snart statsanslaget var slut, slutade också arbetet med kanaliseringen och efter någon tid rasade de ofullbordade kanalbankarne, så att alltsammans icke var till någon nytta. Längre fram beviljades koncession åt ett annat bolag på byggandet af en järnväg från Luleå till Ofoten. En del af banan byggdes nämligen från Luleå till Malmerget; men efter någon tid befanns det, att staten måste öfvertaga järnvägen och bygga om densamma.

Till min häpnad har jag under ett samtal hört en rättvisans handhafvare i Norrbotten, en rådman, göra en bestämd skillnad mellan rättsförpliktelse till staten och rättsförpliktelse till enskilde.

Jag tror därför, att man beträffande den anhängiggjorda rättegången mycket väl kan hålla sig till den lagliga grunden.

Det skulle kanske också vara skäl att framhålla ett annat exempel på den brist på hänsyn, som kan göra sig gällande, då det är fråga om staten. Kammaren torde hafva sig bekant, hurusom ett försök för icke längesedan gjordes att genom en laga landtmäteriförrättning helt och hållet utestänga staten från ett af de största vattenfallen i Luleå elf.

Denna process, som nu försiggår, representerar naturligtvis ett mycket stort materielt värde. Det gäller eganderätten till grufvor

och ersättning för den malm, som blifvit bruten, måhända utan att laglig befogenhet därtill förefunnits. Man skulle nu kunna säga, att staten borde iakttaga hänsynfullhet mot den nuvarande innehafvaren af aktiemajoriteten och mot dem, som där uppe brutit malm. Jag tror emellertid, att det vore bättre, om denna hänsynfullhet komme sedermera. Om utskottet skulle finna skäl att tillstyrka Riksdagen att låta processen fortgå och det då visade sig, att kronan vunne processen, då vore enligt mitt förmenande rätta tiden inne för Kungl. Maj:t och Riksdagen att visa generositet. Då kan man ju visa så mycken hänsynfullhet, att man låter nåd gå för rätt gentemot dessa, som kanske utan lagligt tillstånd brutit malm där uppe.

Vid remiss
af en kungl.
proposition.
(Forts.)

Hvad skulle nu då inträffa, om staten blefve ägare till grufvorna? Jo, naturligtvis att staten kunde på ett fullt betryggande sätt förekomma, att dessa grufvor komme i utländska händer. För min enskilda del skulle jag anse det vara en fördel, om staten direkt idkade grufdrift uppe i Norrbotten. Staten är ju stor jordägare, och den kunde också blifva en stor grufägare. Man kan ju invända, att industriella sysselsättningar icke lämpa sig för staten. Detta må i allmänhet vara sant, men torde dock äga föga giltighet med afseende å den industri, hvarom här är fråga. Malmbrytning är ju någonting, som är tämligen likartadt med tunnelsprängning, ett arbete, som staten visat sig kunna utföra, och frakten af malmen till Luleå eller Narvik kan staten väl också ombesörja.

En mycktig viktig sak är visserligen frågan om *malmens försäljning* på den utländska marknaden. Det synes mig dock, som om denna försäljning en gros — det är ju fråga om mer än en million tons malm årligen — lika väl skulle kunna verkställas af en statsfunktionär som af ett stort bolags disponent. Staten är väl den störste köparen inom landet. Årligen köper den hvarjehanda varor för flera millioner kronor. Men då skulle väl staten också kunna våga sig på att sälja något. Staten brukar ju sälja i andra fall, såsom i fråga om jordegendomar och mycket annat. För min del kan jag icke finna, att det skulle vara någon risk att anförtro försäljningen af malmen i stor skala åt en statsfunktionär.

Men för mig hägrar en annan framtidssyn. Jag tror icke, att det är lämpligt, att man stannar vid att exportera malm ifrån Norrbotten till utlandet. Till detta måste man nog inskränka sig till en början, men ursprungligen var det nog meningen, att sedan ett bolag hunnit samla kapital, skulle ett förädlingsverk anläggas och en *förädlingsindustri* i stor skala bedrivas där uppe. Det synes mig, som om staten skulle på ett mycket verksamt sätt kunna åstadkomma eller på lämpligt sätt understödja en förädling af järnmanufakturerna inom landet. De svenska stålvarorna äro berömda öfver hela Europa, ja, öfver hela världen, snart sagdt, men det klagas öfver, att de förekomma i mycket ringa mängd. Det finnes i Paris, i själfva hjärt-punkten af den franska metropolen, en Eskilstunabutik. Den är liten och oansenlig, så att äfven en svensk måste vara uppmärksam för att kunna upptäcka den, då han går fram på Avenue de l'Opéra, där affären är belägen. Där finnas utmärkta varor från Sverige, och

Vid remiss
af en kungl.
proposition.

(Forts.)

jag ser icke något hinder, tack vare våra skickliga ingenjörer och dugliga arbetare, hvarför icke denna lilla, oansenliga butik i Paris skulle kunna växa upp till ett stort etablissement. Det vore således af stor framtida betydelse, om en förädlingsindustri kunde komma till stånd uppe i Norrbotten.

De stipulationer, som nu föreläggas Riksdagen till pröfning, upptaga såsom en framtida utsikt, att staten skulle genom erläggande af en viss köpeskilling kunna komma i besittning af 90 procent af aktierna. Men hvarför skulle man då på denna omväg, som nu ifrågasättes, afstå från ett rättsligt anspråk, som man har, för att sedan genom köp förvärfva äganderätten?

Den kungl. propositionen hemställer, att Riksdagen måtte bevilja ett förlagslån af 20,000,000 kronor. Jag finner det helt naturligt, att en industri känner sig uppmuntrad af att få statslån på billiga villkor. Jag har ingenting emot, att staten handlar på sådant sätt, men då bör staten taga hänsyn till *alla* industrier. På det sätt, som här är föreslaget, skulle staten komma att ensidigt gifva ett manufaktur-förlag åt *en enda* firma, men det anser jag innebära en orättvisa mot *andra* industriidkare. Ifrån nationalekonomisk synpunkt kan fördenskull en sådan åtgärd som den nu föreslagna icke betraktas såsom synnerligen ändamålsenlig.

Jag skall, herr talman, icke inlåta mig på detaljfrågor, utan jag vill endast framhålla själfva kardinalpunkten, hvilken är den, att statsutskottet och sedan Riksdagen må taga i noggrant öfvervägande, om här förefinnas fullgiltiga skäl för, att staten genom rättegångens nedläggande afstår från de rättsliga anspråk, som här kunna förefinnas, för att sedan i en framtid komma i tillfälle att genom köp återförvärfva de dyrbara grufvor, hvarom nu är fråga.

Jag anhåller, herr talman, att detta mitt yttrande måtte få åtfölja den föredragna kungl. propositionen till utskottet.

Herr Hedin: Herr talman! Vi träda in i den sista halfmånaden af den normala riksdagstiden under en riksdag, då tre särskilda utskott haft att behandla särskildt kinkiga och invecklade frågor. Det är då påtagligt, att man icke utan ett oerhördt slarf kan besträffande en mängd frågor komma till ett positivt resultat. Det vore därför bäst, om man helt enkelt genom ett afslag, eftersom vi måhända icke hafva någon annan form, låte denna fråga hvila till en annan riksdag. Det är ett missbruk från regeringens sida, hvilket gått så långt, att jag antager, att det skall blifva föremål för förslag om grundlagsbestämmelser, som komma att hejda den oseden, att regeringen under hela den tid, riksdag är samlad, ända in i sista stunden öfverhopar den med ärenden af den beskaffenhet, att äfven de flitigaste och arbetskraftigaste utskottsledamöter — för att begagna ett uttryck, som nu för tiden eljest i hög grad missbrukas, men som icke behöfver missbrukas i detta fall — äro färdiga att digna under »arbetsbördan». Det har, ty värr, visat sig, att propositioner, som ankommit mycket sent, stundom haft den sena ankomsten att tacka för sin framgång. När regeringen finner sig så ofantligt väl af ett sådant förfarande, lär det väl icke finnas någon annan utväg än den

ledsamma att försöka genomdrifva en grundlagsändring, som något hejdar detta förfaringssätt. Ty det är i högsta grad betänkligt, att en proposition, sådan som denna, aflemnas midt i den ofantliga massa af ännu oafgjorda ärenden, som föreligger. Detta skulle kunna, om det vore möjligt att tänka sig något sådant från en regerings sida, vara att betrakta såsom en ful manöver. Men så kan ju ej sägas vara förhållandet i förevarande fall.

Vid remiss
af en kungl.
proposition.
(Forts.)

Nu gör jag mig, herr talman, den frågan: har det kommit därhän, att en sådan proposition som denna skall kunna vinna svenska Riksdagens bifall? Vi ha här tillfälle att försöka sätta staten i besittning af egendom, som den i själfva verket aldrig någonsin afhändt sig. Regeringen synes emellertid härvid icke hafva något annat intresse, som kan jämföras med det, att så fort, så fullständigt som möjligt, befria staten från den egendom, den må äga, så att slutligen ingenting annat återstår än de byggnader, uti hvilka ämbetsverken med eller utan boställsvåningar äro inrymda.

Skulle icke staten, yttrade den föregående talaren, kunna våga sig på att någon gång sälja något? Nej, det kan den icke. Så länge nuvarande regeringsprinciper äro rådande, kan den icke våga sig på något annat än att *skänka bort* hvad den har. Här har staten tillfälle att få reda uti den oreda, som ingen här, ingen af dem, som nu äro samlade i detta rum, kan med säkerhet beskrifva, huru långt den sträcker sig. Denna utväg vinnes, om bolagen komma i konkurs. Det finnes bestämdt icke någon annan utväg. Detta klara resultat kommer man till, om Riksdagen nu gör tvärt emot, hvad Kungl. Maj:t föreslagit. Någon annan utväg finnes icke.

Vi veta i själfva verket icke, hvad vi besluta, om vi bifalla Kungl. Maj:ts proposition. Vi veta visserligen, hvad som står i denna proposition, men vi veta *icke* en hel del andra saker, som vore af högsta vikt att veta. Så t. ex. veta vi icke, huru det förhåller sig med de förbindelser, gällande i hvar mans hand mot båda bolagen, och om hvilka förbindelser, uppgående till 20 à 30,000,000 — jag vet icke, om francs eller kronor — en viss vederbörande — jag nämner aldrig hans namn — för några år sedan förkunnade, att han han släppt ut i Paris. Denna massa af fordringar i utländske mäns händer kunna komma att få bakom sig en stormakts diplomati och en stormakts flotta och arméer eller flera stormakter. Att enskilda mäns fordringar — möjligen alldeles hopljugna, hvilket i det allra närmaste var förhållandet i Pacificoaffären i Grekland eller öfverdrifna några hundra gånger, såsom fallet var med kejsarens halfbroder Mornys spekulationer i Mejico — kunnat åstadkomma något dylikt, hafva vi oräkneliga exempel på under förra århundradet. Vi ha nu under ögonen ett — Venezuela. Det är icke endast fråga om ett antal tyskar, engelsmän och andra, som spekulera på att få icke sju för tu, utan sjuhundra för tu, utan det är fråga om något annat, som icke utsäges, men till hvilket man vill bereda sig väg. Hafva vederbörande dragit försorg om, att, sedan man antagit denna proposition, det icke dyker upp sådana fordringar på svenska staten, hvilkas brist uti redbarhet och sanningsenlighet ersättes af den styrka, som står bakom fordringsägarnes ryggar? Det kan vara den kejsarliga tyska

Vid remiss af en kungl. proposition. regeringens eller den ryska eller den franska eller den engelska o. s. v. Däröfver veta vi ingenting, utan detta är ett rent äfventyr, till hvilket vi inbjudas.

(Forts.)

Hvad är denna transaktion egentligen? Jag skall säga, hvad den liknar. Vi läsa stundom i tidningarnas rättegångsreferat, hurusom ett par män mötts på Roslagstorg. Den ene säger till den andre: Du skall bjuda på en nubbe. — Nej, svarar han, jag har inga pengar. — Ja, jag har icke heller några, men jag vet en affär, som vi kunna göra tillsammans. — Jaså, jaha. Det blir snart afgjort, affären utföres, men har slutligen den ledsamma påföljden, att vi blifva i tillfälle att läsa därom under rättegångs- och polissaker. Här kommer ett bolag och säger till ett annat: Jag har en utmärkt affär att erbjuda dig, någonting att sälja. — Jaså, hvad är det? — Jo, jag har 95 staten tillhöriga utmål, som jag tänker sälja. — Går det an? — Ja, bevars, det gör det, jag har under en följd af år fått bearbeta dessa utmål, utan att någon af de svenska myndigheter, som hafva att vaka häröfver och som enligt lag icke såsom i vissa andra länder behöfva afvakta regeringens eller någon annan högre myndighets befallning, utan äga sin själfständiga initiativrätt, har tagit ett enda steg för att förhindra mig i den olofliga användningen af dessa utmål, till hvilka jag aldrig har haft någon rätt under en enda minut. Det andra bolaget svarar, att affären likväl förekommer tvetydig. — Ja, då kunna vi fråga regeringen för all säkerhets skull. Jag vet mycket väl, att regeringen svarar ja.

På detta sätt hafva vi fått saken hit. Det göres upp en affär om en statens tillhörighet. Den skall gå i handel, och Kungl. Maj:t kommer och inbjuder Riksdagen att släppa till det kapital — ty ingen vet, om vi någonsin få ett öre igen däraf — som köparen skall använda och hvarigenom den ruinerade säljaren kommer att få en förmögenhet, som, efter hvad jag antar, öfvergår hvad man kanske någonsin hört talas om här i landet eller som man endast hört talas om i några få fall. Detta är hvad man inbjuder oss till. Hur har regeringen kunnat komma på den tanken, att en sådan affär kan blifva accepterad af Sveriges Riksdag? Har Sveriges Riksdag verkligen begått så många dumheter? Har Sveriges Riksdag vid så många tillfällen vanvårdat eller trampat under fötterna statens intressen, att regeringen har rättighet att tänka någonting sådant om oss? Nej, det nekar jag till. Riksdagen har, tyvärr, varit mycket efterläten, och om vi kunde få något af det nyss omtalade stålet i åtskilliga ryggar, så skulle det vara den briljantaste affär, som Sverige någonsin kunde göra. Vi hafva varit efterlätna, och det sträcker sig vida omkring. Här har ju ett ämbetsverk, tror jag, räknat ut, hvad staten har att fordra för det olofliga och olagliga begagnandet af dessa utmål. Jag tänker, att det är en rätt vacker summa millioner. Men hvad inträffar då? Jag läser stundom också i rättegångsreferat, att en frihetsbroder nattetid med användande af tjänliga instrument intränger uti en väning, där han lyckas finna ingen hemma, samt börjar ransaka lådor och hvarjehanda slags möbler. Han plockar i fickorna, hvad han kan komma öfver af banksedlar, ur, andra dyrbarheter, juveler o. s. v., men öfverraskas, innan operationen är slut, af ägaren, som

kommer hem och som har en revolver så nära till hands, att tjuften måste inlåta sig i underhandling med honom. De bli då ense om, att tjuften skall gå, efter att hafva plockat ur fickorna, hvad han har tagit. Men, säger han, jag skall väl dock hafva något för mitt besvär. Ja, ett svenskt ämbetsverk fann det visst också, säger man, vara alldeles i sin ordning här om året, att bolaget där uppe skulle få något för sitt besvär med brytningen af den malm, för hvilken bolaget icke betalat något, och för användandet af det utmål, till hvilka bolaget icke hade någon rätt.

Vid remiss
af en kungl.
proposition.
(Forts)

Nu tycker jag emellertid, att vi hafva gått tillräckligt långt på denna väg och att det kan vara tid att stanna. Utvägen här är icke hvad regeringen föreslagit, utan utvägen är, att regeringen tar tillbaka hvad svenska staten äger och att bolagen komma i konkurs. Då blir det utredt, hur det förhåller sig med hela detta elände. Sedermera är ögonblicket inne för staten att göra hvad den har att göra, och med denna välönskan åt den kungl. propositionen slutar jag.

Vidare anfördes ej. Ifrågavarande proposition jämte de nu afgifna yttrandena hänvisades till statsutskottet.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss del af kronodomänen $\frac{1}{3}$ mantal Mjölby n:o 15 Södergården i Östergötlands län.

§ 4.

Härefter föredrogs statsutskottets memorial n:o 73, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens femte huvudtitel.

Punkten 1.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Punkten 2.

Utskottets till Andra Kammaren gjorda hemställan bifölls under den af utskottet angifna förutsättningen.

Utskottets hemställan i öfrigt lades till handlingarna.

§ 5.

Vidare föredrogs, men bordlades åter sammansatta stats- och lagutskottets utlåtanden och memorial n:is 7, 8 och 9, Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 35 samt Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 36.

§ 6.

Föredrogos hvar för sig och blefvo af kammaren godkända bankoutskottets memorial:

n:o 7, angående ökad anslag för riksbankens byggnad i Visby; och

n:o 8, angående särskild gratifikation åt t. f. ombudsmannen vid riksbankens afdelningskontor i Luleå.

§ 7.

Angående
lag om försäkringsbolag m. m.

Till afgörande förelåg särskilda utskottets n:o 1 utlåtande, n:o 1, i anledning af dels Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om försäkringsbolag samt till lag om utländsk försäkringsanstalts rätt att drifva försäkringsrörelse här i riket, dels Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken, till lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen, till lag om ändrad lydelse af 2 § i förordningen den 4 maj 1855 angående handelsböcker och handelsräkningar samt till lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura, dels ock tre särskilda inom Riksdagen väckta motioner.

Till förberedande behandling hade särskilda utskottet fått emottaga:

dels Kungl. Maj:ts proposition n:o 33 a, hvari Kungl. Maj:t, under åberopande af de vid propositionen fogade, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll jämlikt § 87 regeringsformen, föreslagit Riksdagen att antaga förslag till:

1:o) lag om försäkringsbolag samt

2:o) lag om utländsk försäkringsanstalts rätt att drifva försäkringsrörelse här i riket;

dels Kungl. Maj:ts proposition n:o 33 b, hvari Kungl. Maj:t, under åberopande af de vid propositionen fogade, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll jämlikt § 87 regeringsformen, föreslagit Riksdagen att antaga förslag till:

1:o) lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken;

2:o) lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen;

3:o) lag om ändrad lydelse af 2 § i förordningen den 4 maj 1855 angående handelsböcker och handelsräkningar; samt

4:o) lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura;

dels ock tre särskilda inom Riksdagen väckta motioner, nämligen:

1:o) af herr *M. F. Nyström* (motion inom Andra Kammaren n:o 174) med hemställan,

att Riksdagen måtte i Kungl. Maj:ts förslag till lag om försäkringsbolag vidtaga de förändringar, som af vissa i motionen omnämnda förhållanden påkallades; samt

2:o) och 3:o) af herr *Åkerman* (motion inom Första Kammaren n:o 57) och herr *C. Wallis* (motion inom Andra Kammaren n:o 183), hvilka i anledning af Kungl. Maj:ts proposition n:o 33 a hemställt, att utländsk lifförsäkringsanstalt, som idkade försäkringsrörelse i riket, skulle förpliktas att nedsätta, på sätt och under villkor som af försäkringsinspektionen godkändes, ett belopp motsvarande den premiereserv, som belöpte sig på de försäkringsaftal, som tillhörde anstaltens rörelse här i riket;

Angående lag om försäkringsbolag m. m.
(Forts.)

att utskottet ville i förslaget till lag om utländsk försäkringsanstalts rätt att drifva försäkringsrörelse här i riket vidtaga de ändringar, som af nyss sagda bestämmelse kunde blifva en följd.

Utskottet hemställde:

1:o.

att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag till lag om försäkringsbolag icke kunnat oförändradt antagas, samt med afslag å den i ämnet af herr *M. F. Nyström* väckta motion, ville för sin del besluta en Lag om försäkringsrörelse, af den lydelse, bilagan A till utlåtandet utvisade;

2:o.

under förutsättning att hvad utskottet ofvan under 1:o hemställt vunne Riksdagens bifall, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, om och i hvad mån den verksamhet, som utöfvades af åtskilliga sjuk- och begravningskassor, pensionsanstalter och andra understödsföreningar äfvensom af ränte- och kapitalförsäkringsanstalter, innefattade försäkringsrörelse af beskaffenhet, att bestämmelserna i lagen om försäkringsrörelse helt eller delvis på dem borde äga tillämpning, samt därefter om möjligt för nästkommande års Riksdag framlägga förslag till de lagbestämmelser i ämnet, hvartill utredningen kunde föranleda;

3:o.

under förutsättning att hvad utskottet ofvan under 1:o hemställt vinner Riksdagens bifall, att Riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förslag till lag om utländsk försäkringsanstalts rätt att drifva försäkringsrörelse här i riket icke kunnat oförändradt antagas, samt med afslag å de af herrar *Åkerman* och *Wallis* i ämnet väckta motioner, ville för sin del besluta en Lag om utländsk försäkringsanstalts rätt att drifva försäkringsrörelse här i riket, af den lydelse, bilagan B till utlåtandet utvisade;

4:o.

under förutsättning att hvad utskottet ofvan under 1:o hemställt vunne Riksdagens bifall, att Riksdagen ville för sin del besluta med Kungl. Maj:ts förslag i ämnet öfverensstämmande

Angående
lag om för-
säkrings-
bolag m. m.
(Forts.)

lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken;
lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § straff-
lagen;
lag om ändrad lydelse af 2 § i förordningen den 4 maj 1855
angående handelsböcker och handelsräkningar; och
lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående
handelsregister, firma och prokura,
af den lydelse, bilagan C till utlåtandet utvisade.

Vid utlåtandet hade fogats reservation, bland annat, af herrar
Gustafsson i Sjögesta, *Olsson* i Mårdäng och *Öberg*, hvilka föreslagit,
att Riksdagen med afslag såväl å förevarande af Kungl. Maj:t fram-
lagda lagförslag som de i anledning däraf väckta motioner och under
uttalande, att frågan om åstadkommandet af en fullständig och fullt
betryggande lagstiftning för försäkringsväsendet kräfde en snar lös-
ning, måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte i sam-
manhang med den af Riksdagen begärda revisionen af lagen om
aktiebolag underkasta ifrågasvarande lagförslag en förnyad granskning
samt, så fort ske kunde, för Riksdagen framlägga de förslag i ämnet,
hvertill denna granskning kunde föranleda.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes
ordet af

Herr von Krusenstjerna, som yttrade: I afseende å sättet för
föredragningen af föreliggande utlåtande får jag hemställa:

att utlåtandet föredrages punktvis;

att de under punkterna 1:o, 3:o och 4:o intagna lagförslagen
föredragas paragrafvis och de särskilda afdelningarnas rubriker näst
efter de §§, dit de höra;

att efter föredragning af hvart och ett af lagförslagen måtte före-
dragas stadgandet om lagens trädande i kraft, ingressen och rubriken
samt sist utskottets hemställan;

att af lagförslagets §§ icke må uppläsas andra än de, beträffande
hvilka ändring af utskottet föreslagits eller eljest uppläsning begäres;

att vid behandling af 1:sta § i 1:sta lagförslaget diskussionen må
röra sig om alla förslagen;

att, för den händelse utskottets förslag skulle komma att i vissa
delar af den ena eller andra kammaren återförvisas, utskottet lämnas
öppen rätt att vid ärendets förnyade behandling i afseende å de pa-
ragrafer, hvilka blifvit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana
jämkningar, som af ifrågasatta ändringar i återförvisade delar kunna
föranledas;

samt att i afseende å §§:nas numrering utskottet må vidtaga de
ändringar, som kunna föranledas af kammarens beslut.

Hvad herr von Krusenstjerna sålunda hemställt blef af kammaren
bifallet.

Punkten 1:o.

1 §.

För denna paragraf hade Kungl. Maj:t föreslagit följande lydelse:

Försäkringsrörelse må, förutom af anstalt, som inrättats af staten, drifvas endast af försäkringsaktiebolag eller af ömsesidigt försäkringsbolag med eller utan garantikapital. Försäkringsbolag må icke drifva annan rörelse än försäkringsrörelse.

Om utländsk försäkringsanstalts rätt att drifva försäkringsrörelse här i riket stadgas särskildt.

Enligt utskottets förslag skulle däremot paragrafen erhålla denna lydelse:

Försäkringsrörelse må, förutom af anstalt, som inrättats af staten, drifvas endast af försäkringsaktiebolag eller af bolag eller förening, grundad på delägarnas ömsesidiga ansvarighet (ömsesidigt försäkringsbolag). Försäkringsbolag må icke drifva annan rörelse än försäkringsrörelse.

Om utländsk försäkringsanstalts rätt att drifva försäkringsrörelse här i riket stadgas särskildt.

I fråga om denna paragraf anförde:

Herr Gustafsson i Sjögesta: Herr talman, mina herrar! Såsom synes af detta utskottsbetänkande, har jag tillsammans med två af utskottsledamöterna från denna kammare afgifvit en reservation, däri vi ha föreslagit, att man skulle med lagens antagande låta anstå. Hvarför vi gjort detta, är icke därför att vi för ett ögonblick tvekat om att en lag om försäkringsrörelsen skulle vara behöflig, ty i likhet med utskottets majoritet anse vi, att en sådan lag är högeligen af behovet påkallad. Då uppstår frågan: är det nuvarande lagförslaget affattadt så, att det fullt svarar mot innebörden af och meningen med Riksdagens skrifvelse? Eller har icke något mellankommit, som gör, att lagförslaget icke nu bör antagas? Jag tillåter mig påminna kammaren om att under riksdagens lopp har aflåtits en skrifvelse till Kungl. Maj:t med uttrycklig begäran om att få till stånd en revision af aktiebolagslagen. Denna begäran är icke begränsad endast till vissa §§, utan Riksdagen har begärt en *fullständig* och *allsidig* utredning af *hela* bolagslagen; och Riksdagen grundar denna sin anhållan icke blott på behovet af ändring i vissa uppgifna delar af lagen, utan äfven på de förslag till ändring, som under föregående riksdagar förut framkommit. Nu kan någon säga, att det icke mycket skulle betyda, att en revision af aktiebolagslagen är af Riksdagen begärd, ty denna lag är ju en lag om försäkringsaftal. Detta är sant, men den, som noga studerat detta förslag till försäkringslag, har nog observerat, att detsamma uteslutande hvilat på aktiebolagslagen. Det är, så att säga, en kopia af aktiebolagslagen med undantag för de §§,

*Angående
lag om försäkringsbolag m. m.
(Forts.)*

*Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.*
(Forts.)

som behandla försäkringstekniska frågor. Detta gör, att man äfven mot en mängd af §§ i försäkringslagen kan göra befogade anmärkningar. Detta har ej heller utskottet velat förneka, utan det har på åtskilliga ställen i sin motivering erkänt det. Om man ser på sid. 20, säger utskottet där: »Utskottet kan ej förneka, att vissa af de från aktiebolagslagen hämtade paragraferna i lagförslaget kunna göras till föremål för befogade anmärkningar.» Således erkänner utskottet, att det är åtskilliga paragrafer, som icke äro så, som de borde vara, och sålunda är utskottet i så fall alldeles ense med reservanterna. Och på sidan 23 yttrar utskottet, att, ehuru detsamma »anser befogade anmärkningar kunna framställas mot vissa af de från aktiebolagslagen hämtade paragraferna, utskottet dock ansett» o. s. v.

På grund af detta Riksdagens beslut, att aktiebolagslagen skall revideras, har utskottet icke, huru gärna det än velat, kunnat komma till rätta med hvad som bör åtgöras, och utskottet har ju också i sitt betänkande här föreslagit en skrifvelse till Kungl. Maj:t angående vissa i Kungl. Maj:ts förslag upptagna försäkringsgrenar, hvilkas behof af lagligt skydd kanske mest gjort sig gällande. Utskottet föreslår ju Riksdagen att hos Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning, och så fort sig göra låter — redan vid nästa Riksdag — framlägga förslag till lagbestämmelser rörande dessa försäkringsgrenar. Om utskottets förhoppning går i fullbordan och den begärda utredningen och därpå grundade lagförslag skulle vara färdiga nästa år, måste vi redan då vara beredda att vidtaga ändringar i den nu föreliggande lagen. Men det kan väl icke vara i sin ordning, att man antager en lag och på samma gång aflåter en skrifvelse om, att man vill ha den ändrad. Det har mig veterligen aldrig förekommit förut, att något sådant skett, och det skulle vara underligt, om det skulle ske så nu.

Jag hörde för några veckor sedan ett uttalande i Första Kammaren af en dess ledamot, som för öfrigt är medlem af det särskilda utskott, som haft att behandla detta ärende, däri han på det allra allvarligaste afrådde från att just fatta ett sådant beslut, som vi nu möjligen stå färdiga att fatta. Hans uttalande gällde visserligen en annan fråga än den nu föreliggande, men då jag anser, att det fall, som då förelåg, är fullkomligt analogt med det nu föreliggande, kan jag ej underlåta att för kammaren uppläsa, hvad denne talare yttrade. Han — det var för öfrigt det särskilda utskottets vice ordförande — yttrade sig på följande sätt: »För öfrigt vill jag fästa uppmärksamheten därpå, att under denna riksdag inträffat något, som enligt min uppfattning innebär ett särskildt skäl för att icke bifalla det af lagutskottet förordade skrifvelseförslaget. Kungl. Maj:t har, i sammanhang med proposition om ändrad stiftsindelning, afgifvit proposition om ändring i just samma paragraf, som här är i fråga. Om Riksdagen nu bifaller sistnämnda proposition, skulle således samma Riksdag först antaga förändrad redaktion af ifrågavarande paragraf och samtidigt skriva om ytterligare ändring af densamma. Detta synes mig icke vara riktigt konsekvent.» Jag är fullt ense med den talaren i Första Kammaren, och jag anser det ej heller vara konsekvent att

här nu antaga en lag och på samma gång skrifva och begära ändringar i både det ena och andra afseendet.

De, som ha följt med gången af det förberedande arbete, hvarpå detta lagförslag hvilat, veta alltför väl, att det är en kommitté, som haft att behandla frågan, först en svensk och sedan en skandinavisk, i hvilken kommitté suttit norska, danska och svenska medlemmar. Naturligtvis var det då att förvänta, att i den svenska lagen det skulle komma att föreslås bestämmelser, liknande de norska och danska. I Danmark har man nu kommit lika långt som vi och framlagt ett förslag för danska riksdagen. Däremot har man i Norge ännu icke vågat sig på att framlägga lagförslaget, och hvad beror detta på? Jo, just därpå, att norska stortinget anser, att med denna lags antagande bör anstå, tills densamma kan behandlas tillsammans med aktiebolagslagen, som äfven där är ställd under revision. Således är norska stortinget just af samma mening uti ifrågavarande fall som vi reservanter.

Jag kan ej heller underlåta att, medan jag nu har ordet, påpeka en omständighet, som för mig åtminstone har utgjort det hufvudsakliga skälet, hvarför jag biträdt reservanternas yrkande.

Hvar och en, som tagit noggrann kännedom om Kungl. Maj:ts förslag, märker granneligen, att det är, kan man säga, ett mycket omfattande lagförslag. Jag menar omfattande, så till vida att räckvidden af detsamma är mycket stor och att det ingriper på området för alla möjliga slags försäkringar. Men förslaget räckvidd är äfven stor i ett annat afseende — och det är *förnämligast* detta, som gör, att jag ställer mig mycket tveksam mot detsamma. Med den uppställning, som förslaget fått, är det icke så lätt att komma till rätta därmed, då man skall praktiskt använda detsamma. Det innehåller icke mindre än 166 paragrafer utom dem, som handla om de utländska försäkringsanstalterna, och dessa paragrafers hänvisning till hvarandra gör, att förslaget är i fullkomlig saknad af den reda och öferskådligket, som man med rätta kunde fordra af detsamma. Och jag vågar påstå, att, innan man kommer till rätta med detta lagförslag, man måste ägna detsamma ett ganska grundligt studium för att få reda på hvad som hör till den ena eller andra grenen af försäkringsrörelsen. Jag förstår ju ganska väl, att det ej heller är så lätt att åstadkomma den önskade redan och öferskådligket. När ett lagförslag, som ingriper på en mängd områden, skall affattas, är det icke så lätt att komma till rätta därmed och få klara och tydliga bestämmelser. Därför synes det mig som om det varit mycket klokt, om man i stället fått *speciallagar* för de olika delarne, för *hvarje grupp* försäkringsgrenar. Om vi det hade fått, hade vi icke behöft en sådan lunta, som här föreligger, utan man hade fått bestämmelser, som det hade varit mycket lättare att komma till rätta med. Det går vanligen så, att när man har många herrar och en kappa, är det svårt att rymma dem alla under densamma. Som ett bevis på riktigheten af hvad jag nämnt, när jag klagat öfver de många paragrafer med hänvisningar, som lagen innehåller, ber jag att få läsa upp särskildt ett par exempel, hvilka tydligare än något ådagalägga olägenheten af att i *en* lag sammanföra så mycket, som man

*Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.
(Forts.)*

Angående
lag om försäkringsbolag m. m.
(Forts.)

här har gjort. I en paragraf heter det sålunda, att man skall se efter föreskrifterna i 7 § 2 eller 3 mom., 49 § 1 mom. eller 100 § 1 mom. och vidare 19 eller 20 §, 21 § 1 mom., 22 § 4 mom., 34 § 4 mom., 41 §, 134 §, 135 § 1 mom. eller 137 §, äfvensom 80 §, 84 § 4 mom., 134 §, 135 § 1 mom. eller 137 § etc. etc. Jag har härmed icke velat säga, att man i lagen skulle utförligt citera alla dessa bestämmelser; det är ju omöjligt att ta in dem alla i lagen gång på gång. Men nog är det väl olämpligt att ha lagparagrafer, som innehålla så många hänvisningar till förutvarande paragrafer. Jag kan icke anse annat, än att detta lagförslag saknar den reda och klarhet, som man bör ha anspråk på.

Det är äfven åtskilliga andra anmärkningar mot de bestämmelser, som lagen innehåller, hvilka jag icke kan underlåta att framställa.

Sålunda finnes det där en bestämmelse om den *bokföring*, som försäkringsbolagen äro skyldiga att hålla. Jag vill icke påstå, att jag är så styf i bokföring men nog förstår jag mig litet på saken, och det är väl åtskilliga af herrarne, som också göra det. Aldrig har jag emellertid vid något bokföringssätt, af hvad slag det vara må, funnit, att man brukar upptaga *utgifter* såsom *tillgångar*. I 48:de paragrafen är det stipuleradt, att i ett försäkringsbolags räkenskaper skall kostnaden för anskaffandet af nya lifförsäkringar upptagas såsom tillgång, med andra ord de utgifter, som bolaget haft för att aflöna agenter och betala deras resekostnader etc., d. v. s. för att fiska försäkringstagare här och där i landet, dessa omkostnader skola upptagas såsom tillgångar. Det vore icke så mycket att säga därom, för så vidt icke härtill komme, att enligt paragraf 123 försäkringsbolagen äga rätt att redovisa dessa s. k. tillgångar såsom *värdehandlingar*. Det är just denna bestämmelse, som för mig gör saken så ytterst motbjudande. Jag medger, att försäkringsbolagen ha ganska stora utgifter på den post, som kallas anskaffningskostnader, och de skola naturligtvis på något sätt bokföras — om som skulder eller tillgångar, det kan ju kvitta lika — men att bolagen skola äga rätt att redovisa dem såsom motsvarande *värdepapper* i fonderna, det kan jag icke fördraga.

Efter som jag vidrört § 123, vill jag yttra några ord om en annan bestämmelse i densamma, nämligen den, att bolagen skulle äga rättighet att redovisa sina fonderingar bland andra värdehandlingar äfven med inteckning i fastighet. För inteckning i fastighet har både Kungl. Maj:t och utskottet föreslagit, att den skulle gälla intill $\frac{2}{3}$ af taxeringsvärdet. Emot detta har jag icke någon synnerligt stor anmärkning att göra, men jag kan icke heller underlåta att anföra, hvad utskottet själf säger därom, nämligen att $\frac{2}{3}$ af taxeringsvärdet *i de flesta fall* är ett sådant lämpligt värde, att det fullt täcker de inteckningar, som till denna gräns äro placerade. Därefter föreslår utskottet, att inteckning i försäkringsbolags egen egendom, som är afsedd för inrymmande af lokal för bolagets rörelse, skall kunna gälla till *hela* taxeringsvärdet. Det är fullkomligt absurdt att medgifva, att en försäkringsfond får redovisas i skuldförbindelser med säkerhet af inteckning i fastighet, som går ända till det fulla taxeringsvärdet. Det finns, som man vet, olika sätt, på hvilka taxeringsvärdena tillkomma. Det skulle

kunna anföras många tydliga exempel på att taxeringsvärdet å fastigheter uppskrufvats så högt, att in-teckningarne, som uttrycket lyder, gått ända öfver skorstenarne.

Jag tillåter mig hänvisa till hvad den tyska försäkringslagen härutinnan stadgar. Enligt densamma kunna de tillgångar, hvaraf premiereservfonden består, placeras sålunda:

»1) på det sätt, som allmänna lagen föreskrifver för placering af omyndigas medel. Därjämte få tillgångar intill högst $\frac{1}{10}$ af premiereservfonden placeras i värdepapper, uti hvilka enligt den särskilda förbundsstatens lagar omyndigas medel få placeras, liksom i vissa af tyska hypoteksaktiebänker utfärdade »Pfandbriefe»;

2) mot pantsäkerhet i sådana hypotek eller värdepapper, i hvilka placering enligt n:o 1) är tillåten, intill 75 procent af deras nominella värde, men om kursvärdet är lägre, intill 75 procent af kursvärdet.» — äfven här är det således strängare bestämmelser, än det skulle bli hos oss — och vidare:

»3) på det sätt, att förskott eller lån på anstaltens egna försäkrings-bref lämnas i enlighet med bestämmelserna i de allmänna försäkringsvillkoren;

4) med uppsiktsmyndighetens medgifvande i skuldförbindelser, som utfärdats af inländska kommunala korporationer samt skol- och kyrkoförsamlingar, såvida skuldförbindelserna äro uppsägbara å borge-närens sida eller äro underkastade en regelbunden amortering (59 §).

Vid placering af premiereservfondens tillgångar enligt nyssberörda föreskrifter får ett hypotek, en »Grundschuld» eller en »Rentenschuld» antagas såsom säkerhet, om belåningen icke öfverstiger de första $\frac{3}{5}$ af den in-tecknade fastighetens värde (60 §).»

Såsom de herrar veta, hvilka tagit del af det af den skandinaviska kommissionen utarbetade förslaget, stadgar detsamma med afseende på värdet af in-teckning i fastighet för Danmark bland annat: »I lån mot pant i fast egendom intill hälften af taxeringsvärdet eller — för vissa slags egendomar enligt försäkringsrådets närmare föreskrift — intill ett belopp, som antages fullkomligt garanteradt med pantens värde, dock icke öfver $\frac{2}{3}$ af taxeringsvärdet.» Den norska lagen säger: »lån mot säkerhet i fast egendom intill hälften af det vid senast företagna värdering fastställda värdet eller — för vissa slags egendomar enligt försäkringsrådets närmare föreskrift — intill $\frac{2}{3}$ af nämnda värderingsbelopp». Således se herrarne, att man nog kan ha fog för sina anmärkningar. Jag skulle emellertid icke ha talat om detta nu, ifall jag trott, att, om lagen blef antagen, man kunde ha hopp om att få ändring i dessa förhållanden. Det har inom utskottet mött allvarligt motstånd att få en ändring af § 123, hvarom jag nu talat. Därför har jag velat bringa till herrarnes kännedom alla de konstigheter, hvartill man kommit med afseende på bestämmelserna för den redovisning af försäkringsfonderna, som här är ifrågasatt.

Jag skulle nu kunna ha en hel del saker att anföra beträffande den makt, som är lagd i försäkringsinspektörens hand. Om jag icke under debattens lopp uppkallas, vill jag dock icke trötta herrarne med att uppläsa den mängd paragrafer, enligt hvilka makten helt och

Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.
(Forts.)

Angående
lag om försäkringsbolag m. m.
(Forts.)

hället är lagd i hans händer att bestämma icke allenast öfver försäkringsbolagens, utan äfven öfver försäkringstagarnes intressen.

Äfven får jag i största korthet antyda, att jag anser, att Kungl. Maj:t i förevarande lagförslag har blifvit tillerkänd åtskilliga maktfullkomligheter, hvilka jag icke tror, att denna kammare vill vara med om. Måhända kommer jag under diskussionens gång att framdraga exempel därpå.

I detta sammanhang kan jag icke underlåta att — för den händelse, jag säger för den händelse, denna lag nu icke skulle antagas — påpeka det behof, som gör sig gällande på lagstiftningsområdet beträffande försäkringsverksamheten, utom hvad som nu är ifrågasatt. De offentliga rättsförhållandena, som det heter här, ha blifvit *tämligen* väl tillgodosedda — det erkänner jag —, men hvad lagförslaget *icke alls* tar hänsyn till, det är de *privaträttsliga* förhållandena.

Om detta lagförslag icke skulle blifva antaget vid denna riksdag, hoppas jag, att, när regeringen närmast framkommer med ett lagförslag i denna riktning, regeringen låter detsamma åtföljas af ett förslag till lag om *försäkringsaftal*, ty en lag därom är lika nödvändig som en försäkringslag. Det är beklagligt, att den s. k. solida försäkringsverksamheten håller på att glida in på vissa afvägar med hänsyn till försäkringsaftalets uppgörande. Försäkringsbolagen, såväl de ömsesidiga som aktiebolagen, skicka ut sina agenter land och rike omkring, utan några stränga förhållningsorder vare sig af bolagen eller af någon lag. Detta gör, att dessa agenter söka att på alla upptänkliga sätt locka folk att taga försäkringar, något som det säkerligen icke skulle ha gjort, om icke agenterna med sin stora öfvertalningsförmåga så godt som sökt tvinga dem därtill. Jag vill icke alls påstå, att agenterna på något sätt komma fram med osanningar, men deras framställningssätt är sådant, att de nästan komma osanningen för nära. De utmåla såsom högst lysande de fördelar, som skulle vara förenade med en försäkring, men de underlåta att upplysa folk om hvad förpliktelser en försäkring egentligen innebär. Jag har en särskild anledning att nu beröra denna sida af frågan, emedan utskottet i sammanhang med den nu förevarande kungl. propositionen behandlat en af herr Nyström afgifven motion, som tydligt och klart visar, att det på lifförsäkringens område icke är som det bör vara. Jag vill nu icke ha sagt, att vi vid detta tillfälle böra bifalla herr Nyströms motion — den fråga, som han berör, föreligger ju icke nu — men jag har velat framhålla, att det är absolut nödvändigt, att någonting göres för att afhjälpa de missförhållanden, som i nu ifrågasvarande afseende äga rum. Det är utan tvifvel så, som herr Nyström i sin motion säger, att åtskilliga personer *lockas* in på de lofprisade försäkringarna, och de siffror, som han härvidlag anför, äro ganska talande. Först påpekar motionären, att i den nu föreliggande propositionen finnes ingen bestämmelse, som ålägger lifförsäkringsbolagen att på något sätt godtgöra försäkringstagare, som i följd af oförmåga att fortsätta med premieinbetalningarna låta sina lifförsäkringar förfalla. Bestämmelsen i lagförslaget § 5, som handlar om påföljd för försummelse att erlägga premie, lämnar bolagen frihet att förfara efter godtfinnande. Af de uppgifter, som motionären anför, framgår,

»att under år 1900 ett antal af 9,693 försäkringar, representerande ett försäkringsbelopp af 20,571,517 kronor, upphörde af andra orsaker än dödsfall och återköp, och att motsvarande siffror för år 1901 voro 11,543 försäkringar med ett försäkringsbelopp af 28,127,160 kronor. Under dessa två år upphörde således på ofvannämnda sätt ej mindre än 21,236 försäkringar, representerande en försäkringssumma af 48,698,677 kronor.» Jag är nästan förvissad om, att de flesta af dessa försäkringstagare äro sådana, som af försäkringsagenterna blifvit lockade att taga försäkringar, utan att de på förhand närmare öfvertänt saken.

Under arbetet i utskottet har jag varit i tillfälle att taga del af åtskilliga försäkringsföreningars tidskrifter, och genom läsningen af dem har jag fått ännu bättre inblick i denna sida af frågan, än jag förut hade, beträffande försäkringsagenternas sätt att gå till väga. Jag har här några urklipp ur dessa tidningar, som jag skall taga mig friheten att referera. Där talas på ett ställe om, att de olika bolagen af ombuden jämföras och sålunda för somliga bolag framkonstrueras fördelar, som antingen äro mycket obetydliga eller ock inga fördelar alls. Och i en annan af dessa tidskrifter uppställas särskilda regler för, huru försäkringsagenterna skola gå till väga. Jag vill icke läsa upp alltsammans, som där står, utan endast en liten bit. Försäkringsagenterna uppmannas: »Mötes du af hårdt motstånd: *håll ut*; går det klenst en dag, en vecka: *håll ut*; ja, om det ock ser alldeles omöjligt ut: *håll ut*; men ej med ett slött slentrianmässigt: »det tör väl bli bättre», utan med den store Grants ord: »det måste gå». Inför en sådan fast vilja och beslutsamhet vika de svåraste hinder. Kom därtill ihåg »ju starkare motstånd, ju värdigare seger» och efter hvarje vunnen sådan, går du med ännu större förtröstan till nya.» Och ytterligare säges det: att »erfarenheten dagligdags visar, att en driftig agent avslutar många försäkringar för ett dåligt eller fallfärdigt bolag, hvad tidningarna än må säga, under det att en mindre driftig agent ofta nog står sig tämligen slätt att tillföra ett bevisligen godt bolag en afsevärd mängd affärer». Man tager således ingen hänsyn till bolagets soliditet, utan det gäller endast att få en försäkring till stånd genom att riktigt skryta af bolaget. Jag vill äfven anföra hvad en försäkringsagent berättar. Han säger: »För något år sedan besökte jag i sällskap med en af våra platsagenter en hr A. Bland annat meddelade denne, att han påverkats af ombud för tvenne andra bolag, hvilka dels ömsesidigt sökt nedsvärta de respektive konkurrenterna, dels hvar för sig förklarat det vara klokt försäkra sig endast i deras bolag, och att alla, som försäkrade sig annorstädes, handlade högeligen oförståndigt.» Jag tillåter mig äfven att anföra ett annat exempel på, huru liffförsäkringsbolagens ombud gå till väga. En försäkringsinspektör berättar, bland annat följande: »Jag besökte för en tid sedan en plats, där agenten bland andra personer, som eventuellt kunde besökas, nämnde en hr A. På samma gång meddelade han dock, att herr A. mycket bearbetats af olika agenter, att han var arg öfver deras öfvertalningsförsök och att utsiktorna för hans försäkring voro mycket små. Jag önskade dock naturligtvis göra ett försök och sökte för den skull i agentens, en hr B., sällskap upp herr A. Jag framställde

Angående lag om försäkringsbolag m. m.
(Forts.)

Angående
lag om för-
säkrings-
bolag m. m.
(Forts.)

saken på följande sätt: »Vi äro här för att fråga, huruvida Ni önskar teckna en försäkring i — —?»

»Lifförsäkring, ah nej, här springa dag ut och dag in agenter för alla möjliga bolag och utträka mig nära nog med sitt kålt. Försök med någon annan!» Emellertid gick det så, att, innan de lämnade honom, hade de bearbetat honom så, att han tagit en försäkring. Vid ett annat tillfälle var denne försäkringsinspektör ute och reste, och han kom då att tanka på, att han borde söka få skjutskarlen försäkrad. Under resan samtalade han därför med denne om försäkring, men skjutskarlen var icke vidare hågad för saken, emedan han icke ansåg sig vara i den ställning, att han kunde taga en försäkring. När de kommo fram dit de skulle, säger inspektören helt framt: »Bind hästen och kom med in!»

»Nog kan jag göra det, men icke blir det någon försäkring», svarade den andre. Sedan man kommit in, framtog inspektören blanketter och skrifstift och började sina frågor. »Hvad heter Ni?» — »Karl August Pettersson, men icke ta'r jag någon försäkring.» — »När är Ni född?» — »Den 10 april 1875, men jag tänker ej nu försäkra mig.» — På detta sätt fortgick det med frågor och svar, till dess såväl ansökan som själfdeklaration voro färdigskrifna. Då sade inspektören: »Om Ni nu vill vara god och underskrifva Ert namn här, så erhåller Ni en försäkring!» Under orden: »Ja, men jag hade ju icke tänkt taga någon försäkring», blef detta gjordt. Sedan fortsatte inspektören: »Nu skall Ni lämna en förskottsafgift af 10 kronor till platsagenten, och får detta sedermera afräknas.» Tjän betaltes, och, tillägges det, han har sedan ordentligt betalt sina premier. Jag kunde anföra åtskilliga sådana exempel till, men jag tror, att herrarne fått nog af de nu nämnda.

Med hvad jag nu yttrat har jag velat visa, att en lag om försäkringsaftal är likaså nödvändig och behöflig som den nu föreslagna lagen.

Med anledning af hvad jag och mina medreservanter anfört i vår reservation och med anledning af hvad jag nu här tillåtit mig andraga, ber jag att få yrka afslag å såväl Kungl. Maj:ts proposition som utskottets hemställan och bifall till vår vid utskottets betänkande fogade reservation.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Berger: Herr talman, mina herrar! Här har nu yrkats afslag på hela det föreliggande lagförslaget. Jag skall därför anhålla att få bemöta de skäl, som anförts till stöd för detta yrkande.

Hufvudskalet för afslagsyrkandet är den begärda revisionen af aktiebolagslagen. Riksdagen begärde i skrifvelse den 30 sistlidne mars, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om revision af gällande lag om aktiebolag samt för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill revisionen kunde anses föranleda. Då nu den föreliggande försäkringslagen är grundad på gällande aktiebolagslag, förmenar man, att det är oklokt att nu antaga denna försäkringslag och sålunda fastslå bestämmelser, om hvilkas revision man är ense.

Detta resonemang torde icke böra godkännas. De ärade reser-

vanter, som nu påyrka afslag å hela lagförslaget, synas tro, att det ifrågasatta dröjsmålet i händelse af afslag endast blir ett kortare dröjsmål. Men det är enligt min uppfattning ganska visst, att detta dröjsmål icke kan blifva ringa. Revisionen af aktiebolagslagen är en mycket svår uppgift. Hartill kommer, att man bör taga i öfvervägande, huruvida vi icke böra söka skaffa oss en skandinavisk lagstiftning om aktiebolag. Blir detta förhållandet, och kommer ärendet att gå sin gilla gång, tror jag, att man kan säga, att vi få vänta åtminstone i fem år, innan delns en ny aktiebolagslag och dels en ny försäkringslag kunna framläggas för Riksdagen. Jag får i detta sammanhang erinra därom, att Riksdagen år 1895 begärde, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt låta utarbета ett förslag till försäkringslag och framlägga detsamma för Riksdagen. Vi befinna oss nu åtta år därefter i den belägenheten, att vi ännu icke hafva någon försäkringslag antagen. Det har således gått åt åtta år för att få en försäkringslag framlagd. Jag tror därför icke att jag öfverdrifver, om jag antager, att det kommer att dröja minst fem år, innan Riksdagen i händelse af afslag kan förvänta både en reviderad aktiebolagslag och en reviderad försäkringslag framlagda för sig.

Om det sålunda förhåller sig på det sättet, att en ganska rundlig tid kommer att åtgå, innan en ny försäkringslag i händelse af afslag kan komma att för Riksdagen framläggas, synes det mig vara själfklart, att det är en ganska vådlig sak att nu förkasta denna lag. Man får icke säga, att det icke ligger någon fara i uppskof med lagens antagande. Våra försäkringsbolag må vara aldrig så solida, och försäkringstagarnes intressen må vara aldrig så väl tillgodosedda redan under nuvarande förhållanden, så är det ju alldeles uppenbart, att dessa goda förhållanden när som helst kunna ändras eller upphöra. Här finnes ju alltid en fara, och det synes icke vara öfverensstämmande med den försiktighet och klokhed, som Riksdagen bör iakttaga, att dröja med denna lagstiftning, tills den nämnda faran måhända blir öfverhängande.

Om det sålunda ligger en fara i uppskof med lagens antagande, så är å andra sidan *vinsten* af ett dylikt uppskof och ett afslag å lagen icke af synnerlig vikt. Olägenheten med den nu föreliggande försäkringslagen skulle ju vara, att densamma, så vidt som den sammanhänger med aktiebolagslagen, står kvar på den nuvarande rättens ståndpunkt, ehuru man anser, att den gällande lagstiftningen om aktiebolag är i vissa delar föråldrad. Men jag ber att få erinra därom, att de uti försäkringslagen förefintliga bestämmelser, som äro hämtade från aktiebolagslagen, ingalunda äro de väsentliga bestämmelserna i försäkringslagen, utan hufvudsaken i försäkringslagen är, att försäkringsbolagen nödgas skaffa sig goda och tillräckligt stora valutor till försäkringstagarnes säkerhet, och att särskildt lifförsäkringsbolagen måste sätta under statens läs en väsentlig del af sina värdehandlingar. Det är med all säkerhet mera än 100 millioner kronor, som lifförsäkringsbolagen enligt den här framlagda lagen sålunda måste sätta i allmänt förvar. När man betänker vikten för försäkringstagarne af dessa och andra anordningar, som i deras intresse blifvit i denna lag föreskrifna, spelar det väl bra liten roll, att man måste

Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.
(Forts.)

Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.
(Forts.)

köpa dessa stora fördelar med den jämförelsevis lilla olägenheten, att försäkringslagen, så vidt den sammanhänger med aktiebolagslagen, står kvar på den nuvarande, i vissa delar föräldrade, rättens ståndpunkt.

Reservanterna hafva utom det hufvudskäl, som jag nu behandlat, åberopat jämväl ett par andra omständigheter till stöd för afslagsyrkandet. De säga i sin reservation, att detta lagförslag saknar den reda, klarhet och öferskådlig het, som för lagens handhafvande vid praktiskt bruk äro af nöden. Ja, det är nu mycket svårt att diskutera den frågan, huruvida en lag är klar och redig eller icke. Men jag tror, att denna lag fullkomligt håller måttet i fråga om reda, klarhet och öferskådlig het. Jag tror icke, att man kan paviså några orediga uttryck eller obegripliga vändningar i lagen. Och hvad öferskådlig heten beträffar, är det väl sörjdt därför, ty lagen är uppdelad i en mängd skilda afdelningar, allt efter som ämnet så påfordrat. Att lagen såsom reservanterna synas mena hade varit önskvärdt — skulle innehållit en afdelning för hvarje särskild försäkringsgren, skulle hafva varit tämligen opraktiskt, och det skulle hafva föranlett en vidlyftighet, som icke varit att rekommendera.

Slutligen hafva reservanterna till stöd för afslagsyrkandet anført, att utskottet »i fråga om sjuk- och begravningskassor, pensionsanstalter och andra understödsföreningar äfvensom ränte- och kapitalförsäkringsanstalter hos Kungl. Maj:t begärt ytterligare utredning, om och i hvad mån den verksamhet, som af åtskilliga bland dessa utöfvades, vore af beskaffenhet, att förevarande lags bestämmelser helt eller delvis på dem borde äga tillämpning». Då sålunda utskottet från lagens tillämpning tills vidare undantagit dessa kassor, föreningar och anstalter, visar detta ytterligare — mena reservanterna —, att lagen i sitt nuvarande skick är mindre tillfredsställande. Jag får i denna del erinra, att det icke gärna kan vara skäl att dröja med den högst nödvändiga kontrollen öfver de stora bolagen allenast därför, att man vill något betänka sig, innan man bestämmer sig i den frågan, huruvida lagen skall gälla äfven dessa kassor, föreningar och anstalter. Man får väl icke låta denna *mindre* fråga om dessa kassor och anstalter alltför mycket inverka på den *stora*, nu föreliggande saken.

På grund af hvad jag nu anført, hemställer jag, att kammaren ville bifalla det framlagda lagförslaget. De skäl, som till stöd för lagens förkastande hafva anförts, äro icke af någon afgörande vikt. Däremot kan det icke förnekas, att behofvet af en effektiv försäkringslagstiftning är alldeles oafvisligt. Ej heller kan någon bestrida, att otaliga människors ekonomiska välfärd kan komma att äfventyras, om lagen nu faller. Vid sådant förhållande föreställer jag mig, att Andra Kammaren icke skall vilja taga det ansvaret på sig, att ännu många år måste förflyta, innan vi få denna gamla fråga slutligen löst.

Herr von Krusenstjerna: Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet erinrade därom, att det viktigaste i en försäkringslag är de *försäkrings-tekniska* bestämmelserna. Det är emellertid icke mot dessa, som reservanterna nu riktat sina anmärkningar, utan dessa gå egentligen ut på att åstadkomma ett uppskof med antagan-

det af en försäkringslag på grund af det sammanhang, som denna lag enligt reservanternas mening har med den ifrågasatta revisionen af aktiebolagslagen. Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet har redan upptagit till besvarande denna invändning, men jag vill i alla fall ytterligare framhålla några skäl för afslag å reservanternas framställning.

Angående
lag om försäkringsbolag m. m.
(Forts.)

Det är att märka, att just de viktigaste specialanmärkingar, som af åtskilliga motionärer anförts mot aktiebolagslagen och hvilka af lagutskottet upptagits och framhållits såsom börande särskildt föranleda en revision af ifrågavarande lag, träffa *icke* detta förslag till försäkringslag. Herr Österbergs yrkande, att det skulle vidtagas en sådan ändring i § 3 aktiebolagslagen, att aktier å det i lagen medgifna minsta belopp kunde få utfärdas, äfven om aktiekapitalet skulle uppgå till 50,000 kronor, är ju utan det ringaste intresse för försäkringsbolagen, särskildt lifförsäkringsbolagen, där aktiekapitalet måste vara minst 100,000 kronor. § 15 i detta lagförslag förbjuder ju uttryckligen en i § 14 aktiebolagslagen medgifven och af herr Moll särskildt klandrad rättighet för stiftare af aktiebolag att få erlægga betalning för aktierna i annat än penningar eller att få utfästa för sig viss förmån eller rättighet. Detta är i § 15 af lagförslaget uttryckligen förbjudet.

Beträffande balansräkningen har anmärkts, att aktiebolagslagens bestämmelser rörande densamma äro ofullständiga. I detta förslag till lag för försäkringsbolag finnas emellertid ganska fullständiga bestämmelser, huru balansräkningen skall vara beskaffad.

Herr Moll har påyrkat, att man skulle i aktiebolagslagen inrymma en bestämmelse om rättighet för minoriteten att utse någon revisor vid sidan af de utaf majoriteten valde. Jag vill då påpeka, hurusom § 135 i det föreliggande förslaget till försäkringslag medgifver försäkringsinspektionen, hvilken väl i detta fall får anses företråda särskildt minoriteten och hafva till uppgift att skydda dennas intressen, rättighet att förordna en revisor att med de af bolaget valde deltaga i granskningen.

De specialanmärkingar, som i åtskilliga stycken riktats mot den nuvarande aktiebolagslagen, kunna således icke gärna, jag upprepar det ännu en gång, utgöra något skäl för att vi skulle uppskjuta med antagandet af det nu föreliggande lagförslaget. Nå, då skulle man måhända kunna säga, att den omständigheten, att i förslaget till försäkringslag återfinnes, ordagrant anförda, en del från aktiebolagslagen hämtade paragrafer, mot hvilka, enligt hvad utskottet själf erkänner, anmärkingar med fog kunna, åtminstone i vissa delar, framställas — då skulle man kanske kunna påstå, säger jag, att denna omständighet utgör ett stöd för reservanternas yrkande, helst om det verkligen skulle förhålla sig så, att försäkringsaktiebolagen därigenom blefve befriade från att iakttaga bestämmelserna i dessa paragrafer. Att något dylikt skulle kunna inträffa, tyckas reservanterna antaga, då de å sid. 141 af utlåtandet yttra: »Härtill kommer, att det för dem, som skola ställa sig lagen till efterrättelse, måste medföra betydande olägenheter och en viss osäkerhet att nu inrätta sig efter en lag, som inom kort komme att betydligt förändras.» Men, mina her-

Angående
lag om försäkringsbolag m. m.
(Forts.)

rar, hela detta resonemang hvilat ju på ett misstag. Ty hur det än må gå, vare sig förslaget antages eller icke, få ju försäkringsaktiebolagen tillämpa dessa från aktiebolagslagen hämtade bestämmelser, ända till dess att en revision af sistnämnda lag kommit till stånd. Antages förslaget till försäkringslag, måste ju bolagen tillämpa ifrågasvarande bestämmelser på den grund, att de då finnas inryckta i en försäkringslag. Förkastas däremot, i enlighet med reservanternas önskan, det föreliggande förslaget, måste ju i alla fall dessa bolag underkasta sig nyssnämnda bestämmelser, emedan dessa äro intagna i aktiebolagslagen, under hvilken, såsom kammarens ledamöter nogsamta hafva sig bekant, försäkringsbolagen för det närvarande sortera. Enda skillnaden i senare fallet blir den, att å försäkringsbolagen då måste tillämpas ej blott dessa nu omnämnda paragrafer i aktiebolagslagen, utan äfven en hel del andra i samma lag förefintliga paragrafer, mot hvilka blifvit framställda anmärkningar, som icke drabba motsvarande paragrafer i förslaget till försäkringslag. Det synes mig därför, som om denna af mig nu relaterade invändning icke är af den betydelse, att den utgör ett fullgiltigt skäl för uppskof. Herr Gustafsson tyckte, att vi härvidlag borde följa Norges exempel. Där skulle, såsom jag tror att han uttryckte sig, ett förslag till försäkringslag blifvit framlagdt, men förkastats, emedan man ville hafva frågan om en ny aktiebolagslag först afgjord. Verkliga förhållandet är emellertid, att, i anledning af den s. k. skandinaviska kommitténs arbeten, för stortinget blifvit, jag vill minnas för ett par år sedan, framlagdt ett förslag till försäkringslag, hvilken är så afpassad, att den omfattar hela försäkringsväsendet. Detta förslag ligger fortfarande på stortingets bord — det är således ännu icke pröfvadt och än mindre förkastadt — detta emedan man i Norge utarbetat ett förslag till aktiebolagslag, och norska stortinget lär anse, att dessa båda förslag böra behandlas i ett sammanhang. Äfven i Danmark har, såsom för kammarens ledamöter torde vara bekant, utarbetats ett förslag till försäkringslag. När detta vid början af innevarande års riksdagssession framlades, gjordes alldeles enahanda yrkanden som de, hvilka nu såväl inom det särskilda utskottet som här i kammaren framkommit, eller att man borde skjuta upp behandlingen af förslaget, till dess att man fått aktiebolagslagen reviderad. Men detta yrkande bemöttes med just samma skäl, som herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet anfört, nämligen att däraf skulle föranledas ett uppskof långt, långt bort i tiden, och på grund häraf ledde icke heller yrkandet till någon påföljd, något som ock kan inhämtas af sid. 13 i utskottets utlåtande, enligt hvilket förslaget redan blifvit pröfvadt af ett utaf den danska riksdagens ting, landstinget, och där godkänts. De hufvudskäl, hvilka af reservanterna anförts, torde därför icke få anses äga den giltighet, att ett uppskof skulle kunna genom dem motiveras.

Men icke håller de skäl, hvilka af reservanterna i deras reservation — af herr Gustafsson jämväl under debatten här — anförts i andra och tredje linien, om jag så må uttrycka mig, synas mig vara giltiga.

Hvad då beträffar ett af dem i *andra* linien uppställt skäl, så tillåter jag mig att upprepa hvad som här förut framhållits, nämligen att, då det särskilda utskottet från lagförslaget undantagit en grupp af försäkringsanstalter, de mindre understödsföreningarna, emedan sådan utredning icke skulle hafva åvägabragts, att utskottet tilltrorde sig kunna lagstifta äfven för dessa föreningar, denna omständighet icke synes mig innefatta något skäl, hvarför man icke skulle kunna lagstifta för den stora öfvervägande grupp af försäkringsanstalter, beträffande hvilka full utredning föreligger. Och det förhåller sig icke så, som herr Gustafsson sade, eller att det vore fråga om att, på samma gång man antager en lag, skrifva till Kungl. Maj:t och säga, att man ville få denna lag ändrad. Nej, det förhåller sig icke så. Ty, mina herrar, om försäkringslagen antages i den af utskottet förordade formen, så följer väl icke däraf, att den behöfver undergå någon förändring i anledning af den utredning, som utskottet påkallar angående ett särskildt slag af försäkringsanstalter. De anstalter, för hvilka försäkringslagen är afsedd att gälla, kunna väl icke beröras af denna utredning, utan frågan gäller endast att genom densamma få utrönt, huruvida denna lag, hvars antagande vi nu diskutera, bör helt eller delvis gälla för en del andra anstalter, eller om möjligtvis en särskild lagstiftning är för dessa senare behöflig. Utskottet har således *icke*, jag tillåter mig säga det, förklarar, att — såsom emellertid i reservationen, på sid. 142 af utlåtandet, påstås — försäkringslagen skulle vara mindre tillfredsställande i denna del. Något sådant har utskottet icke sagt, utan endast, att man bör söka utreda, huruvida förslaget kan och bör utsträckas att gälla för andra försäkringsanstalter än dem, som expressis verbis äro inryckta i lagen.

Ett tredje af reservanternas anförda skäl är, att den föreslagna lagen skulle *sakna reda*, fullständighet o. s. v. Ja, jag skall gärna medgifva, att lagen icke är så lättläst, men denna ofullkomlighet delar den med så godt som alla nya, större lagar, detta på den grund, att i följd af samhällslifvets alltjämt fortgående utveckling lagarna måste vara så vidlyftiga och omständliga, att de reglera alla de växlande förhållanden, som äro tänkbara. Det må erkännas, att dessa lagar icke egna sig för användning såsom lättare lektyr; men längre vill jag icke gå i mitt medgifvande härvidlag.

Att följa det tillvägagångssätt, som i detta afseende synes förordas af reservanternas och som äfven herr Gustafsson framhållit såsom lämpligt, nämligen att man icke skulle i en och samma lag hopföra alla de olika grupperna af försäkringsanstalter, utan stifta speciallagar för de viktigare försäkringsgrenarna, tror jag icke vara så lämpligt. Den ärade representanten från Närrike sade, att man i så fall icke skulle hafva fått en så stor »lunta» som den nu föreliggande. Ja, det kan jag gärna medgifva, men jag befarar då, att man genom det af honom anbefallda tillvägagångssättet i stället skulle hafva fått så många fler sådana där »luntor»; det tror jag blefve hela resultatet. Emellertid kan jag nämna, att vi inom utskottet undersökte, huruvida man icke, såsom denne talare vill, kunde skrifva särskilda försäkringslagar, t. ex. för lifförsäkringsrörelsen. Resultatet af denna undersökning blef, att af alla de 166 paragrafer, som föreliggande lagförslag

Angående
lag om för-
säkrings-
bolag m. m.
(Forts.)

Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.
(Forts.)

innehåller, endast en sex à åtta stycken skulle kunna klippas bort, i det att en särskild lifförsäkringslag skulle erfordra cirka 155 paragrafer af de nu föreslagna.

Skulle man nu hafva särskilda speciallagar för de viktigare försäkringsgrenarne, skulle man nog bli tvungen att, förutom en särskild lifförsäkringslag, stifta en särskild brandförsäkringslag och en särskild olycksfallförsäkringslag och kanske än flera. Då finnes tvenne sätt möjliga. Det ena vore att skriva alldeles fullständiga lagar för hvarje särskild försäkringsbransch. Men följderna häraf blefve, att man finge en hel del lagar, som, om de än icke blefve precis lika stora som den nu föreliggande, dock blefve icke så särdeles mycket kortare, och jag tror icke, att jag bedrager mig, om jag säger, att hvar och en sådan speciallag, för så vidt den nu skall vara alldeles fullständig och innehålla såväl aktiebolagens allmänna som de för försäkringsrörelsen särskildt erforderliga bestämmelserna, kommer att omfatta en 120 à 130 paragrafer. Detta blir väl ingen vinst. — Ett annat sätt vore att göra denna särskilda lag helt kort och låta den i hufvudsak innehålla endast bestämmelser, som angå den ifrågakommande försäkringsbranschen, t. ex. brandförsäkringsväsendet. Men detta kan endast ske på så sätt, att man då hänvisar i öfrigt till en utförligare annan försäkringslag, låt oss antaga, att en sådan skrivits för lifförsäkringsrörelsen. Mot dylika hänvisningar har emellertid, och detta med rätta, den ärade talaren framställt erinringar, och för min del är jag rädd för att, om hänvisningar måste förekomma, man finge dem i en form, som är mycket bekväm för lagstiftaren, men däremot för lagtillämparen och allmänheten ganska svårläst och försåtlig, den form nämligen, att hänvisning gifves till en annan lag, som skall gälla »i tillämpliga delar». Ej håller detta sätt tror jag vara att förordas, och det går nog icke för sig att härvidlag använda annat sätt, än det, som Kungl. Maj:t föreslagit och utskottet accepterat.

Ingen af dessa trenne, af reservanternas gjorda, invändningar synes mig således kunna tjäna såsom ett fullgiltigt skäl för uppskof. Men man skulle nu kunna fråga: behöfs det verkligen någon försäkringslag? Om så icke är fallet, så är det ju ej värdt, att vi debattera några anmärkningar mot en sådan lag. Jag vill då erinra, hurusom Riksdagen för åtta år sedan i mycket starka ordalag begärt förslag af Kungl. Maj:t till en sådan lag. Och jag ber herrarne att slå upp sid. 18 i det särskilda utskottets utlåtande och betrakta de där förekommande sifferuppgifterna, hvilka utvisa de rent af kolossala ekonomiska intressen, hvilka äro förbundna med försäkringsväsendet. Att få dessa intressen genom en lag ordnade, är så mycket viktigare, som försäkringsrörelsen börjar att allt mer och mer beröra, allt djupare och djupare intränga i de breda lagren af befolkningen, hvilka icke äro i fullt tillfälle att öfvervaka och bevara sina intressen. Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet har just erinrat om, hvilka ofantliga belopp, som nedlagts i försäkringsrörelsen. Så t. ex. utgjorde vid 1901 års slut samtliga lifförsäkringsbolagens sammanlagda försäkringsbelopp 638.7 millioner kronor. Vid samma års slut uppgick det i dessa bolags, både de rena och de blandade, försäkringsfonder placerade kapitalet till ett belopp af 127,900,000 kronor. Nu

är att märka att — såsom kammarens ledamöter väl hafva sig bekant — detta i fonderna nedlagda kapital är att betrakta såsom allmänhetens besparingar och närmast kan jämföras med sparbanksmedel. Ty det är ett kapital, som i försäkringsbolagen insatts af personer, hvilka velat därigenom bereda sig skydd och trygghet för framtiden uti ekonomiskt afseende. Dessa allmänhetens besparingar uppgingo för ett enda år, 1901, till icke mindre än 7,764,000 kronor, hvilka afsatts i de rena lifförsäkringsbolagens fonder. Det bör väl då anses förefinnas en bestämd skyldighet för staten att skydda dessa insättares intressen, och detta så mycket mera, som det i följd af lifförsäkringsrörelsens egenartade natur är förenadt med icke så liten svårighet att öfverskåda denna affärsrörelsens ställning och öfvervaka, att den icke försämras. Ty i en dylik rörelse går det mycket lätt an att, såsom det heter, segla med lik i lasten, och detta utan att kanske ens själfva de styrande i bolaget hafva full aning därom, än mindre således den stora massan af försäkringstagare. Det är således statens ovilkorliga skyldighet att skydda försäkringstagarne och se till, att man får till stånd en lagstiftning, som medför säkerhet för de i lifförsäkringsbolagens fonder placerade besparingarna och möjliggör en stark kontroll öfver dessa medels förvaltning. Att en sådan lagstiftning behöfves, det har äfven herr Gustafsson själf erkänt.

Nu säga emellertid reservanterna, att det icke ligger någon fara i ett uppskof, när detta icke skulle blifva af så lång varaktighet. Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet har dock på goda skäl framhållit, att uppskofvet bör antagas komma att räcka åtminstone en fem år. Han erinrade, hurusom aktiebolagslagen drog om en tid af tio år, innan den blef färdig. År 1885 i december tillsattes nämneligen den kommitté, som skulle omarbota 1848 års aktiebolagslag, och tio år senare, eller år 1895, är vår nu gällande aktiebolagslag daterad. Den revision af sistnämnda lag, som redan påyrkats, skulle blifva än mera omfattande, än den senast företagna revisionen, ty lagutskottet har uttalat den önskan — hvilken också blifvit af herr justitieministern accepterad — att revisionsarbetet måtte, så att säga, gå i en *skandinavisk* riktning och att man skulle sträfvä för, att alla de tre nordiska rikena finge öfverensstämmande lagar angående aktiebolagen och deras verksamhet. Detta må ju vara en i och för sig mycket god sak, men åtminstone är det icke egnadt att förkorta tiden för revisionsarbetet.

Hvad åter försäkringslagen angår, har man arbetat på densamma i 8 år, innan detta förslag blef framlagd, ehuru 1895 års Riksdag hade begärt, att Kungl. Maj:t ville låta utarbota och *snarast möjligt* för Riksdagen framlägga förslag till en försäkringslag. Under sådana förhållanden synes det mig ominöst, när reservanterna, under uttalande att en särskild lagstiftning angående försäkringsväsendet är af nöden, anhålla, att Kungl. Maj:t måtte, *så fort ske kan*, för Riksdagen framlägga förslag i ämnet. Detta är till och med mindre än förra gången, då man begärde, att förslaget måtte framläggas *snarast möjligt*. Och då dröjde det likväl 8 år! Kan man då vänta att få det förslag, som nu ifrågasättes, under den närmaste framtiden? Och den ärade reservant, som nys hade ordet, uttalade en önskan, som, såvidt jag förstår, skulle ytterligare fördröja förslagens framläggande.

Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.
(Forts.)

Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.
(Forts.)

Han framhöll nämligen, med anförande af åtskilliga goda exempel, behofvet af äfven en lagstiftning rörande försäkringsaftal. Men han ville sammanbinda denna lagstiftning med lagen om försäkringsbolag, och då, mina herrar, äro vi inne på ett ytterst svärlöst ämne, hvars slutliga lösning jag befarar skall låta länge vänta på sig. Jag säger det, att ett uppskof icke skulle bli ett uppskof på kort tid, utan ett uppskof *på många år*. Jag tror, att en ärad representant på stockholmsbänken om revisionen af aktiebolagslagen uttryckt sig alldeles riktigt, då han i en motion, som väcktes för några dagar sedan, yttrat, att denna revisions genomförande ligger till tiden i det ovissa.

Jag hyser således för min del den uppfattningen, att de af reservanterna anförda skälen för afslag icke utgöra fullgiltiga skäl för uppskof, och detta så mycket mindre, som detta uppskof skulle räcka ganska länge. Och då jag icke kan finna annat, än att en lagstiftning för det i hela vårt moderna samhällslif så oändligt djupt ingripande försäkringsväsendet är af behofvet påkallad — en åsikt, som för öfrigt uttalats af såväl kommittén som Kungl. Maj:t och jämväl delats af hela det särskilda utskottet — när så är, hemställer jag, herr talman, att kammaren måtte bifalla 1 §.

Herr Olsson i Viken: Herr talman! Under det första skedet af behandlingen inom utskottet af denna kungl. proposition hade jag tänkt ställa mig afvisande till hela förslaget, emedan där förekomma stötestenar, som jag misströstade om att få bort, helst åtminstone en af dem utaf försäkringsmän ex professo betraktades som en riktig hörnsten. Emellertid har utskottet aflägsnat dessa stötestenar ur det kungl. förslaget, och denna omständighet har förmått mig att ändra tanke.

Den första stötestenen var den, att lagen, enligt det kungl. förslaget, skulle omfatta äfven s. k. uttaxeringsföreningar, d. v. s. föreningar för ömsesidigt understöd vid dödsfall, i hvilka föreningar medlemmarnes afgiftsskyldighet icke är fotad på matematiska grunder, och hvilka äga så godt som inga eller endast obetydliga fonder. Såsom herrarne se af 163 § mom. e., har utskottet undantagit dessa föreningar från lagens tillämplighetsområde, och detta har enligt min tanke skett på mycket goda grunder. Ty man kan hysa tvekan, huruvida staten ens har rätt att lagstifta om privata öfverenskommelser, låt vara att dessa måste anses mindre välbetänkta. De flesta sådana där understödsföreningar äro ju icke någonting annat än privata öfverenskommelser mellan ett större eller mindre antal personer att vid någons dödsfall inom deras krets med ett för alla lika bidrag hjälpa hans efterlevande anhöriga. Den omständigheten, att ju längre föreningen egt bestånd, och ju högre medelåldern inom densamma blir, desto större ekonomiska uppoffringar kräfas af medlemmarna för att förverkliga föreningens syfte, kan ju icke enligt min tanke berättiga ett statens ingrepp på ett sådant privat område. Statsmakterna skulle få alldeles för mycket att göra, om de skulle försöka hindra folk att göra dumheter i ekonomiskt hänseende. Den affärs-mässiga lifförsäkringens målsmän, på hvilkas initiativ detta lagförslag kommit till, resonerade emellertid så här: »Dessa uttaxeringsföre-

ningar äro fotade på så osunda grunder, att de inom sig bära fröet till sin undergång; de kunna icke länge lefva, och man bör därför med lagens tillhjälp *slå ihjäl dem* — ty detta blefve följden, om de inpressades under denna lag. — Och Kungl. Maj:t gick med på denna praktiska tanke. Detta påminner mig om de åsikter, som en förr i tiden mycket beryktad herre, numera professor i Lund, sökte göra gällande, nämligen att man borde aflifva obotliga sjuklingar för att bespara dem ett långsamt och plågsamt bortdöende och göra sig kvitt besväret med dem. Att man verkligen menade allvar med dessa mordiska afsikter mot uttaxeringsföreningarna, erkännes öppet af framstående försäkringsmän. Så t. ex. yttrade herr Herman Lundgren i sitt inledningsföredrag vid försäkringsmannaföreningens sammanträde den 12 mars följande: »Om jag fattat den kungl. propositionen rätt, så blir genom en lag i enlighet med denna uttaxeringsföreningarnes verksamhet helt enkelt omöjliggjord.»

En annan sakt i det kungl. förslaget, som stötte mig för hufvudet, var den af utskottet uteslutna bestämmelsen i 136 §, där det, såsom herrarne finna, om herrarne slå upp sid. 34 i utskottets utlåtande, (midt på sidan) heter: »eller finnes beskaffenheten af bolagets rörelse eller det sätt, hvarpå bolagets medel göras fruktbarande, icke vara betryggande, äge försäkringsinspektionen» o. s. v. Genom denna passus skulle en oerhörd makt hafva lagts i försäkringsinspektionens händer och, alldenstund dennas beslut få öfverklagas hos Kungl. Maj:t, ytterst i Kungl. Maj:ts hand. Det förvånar mig, att icke från försäkringsmännens sida protest uttalats mot ett dylikt förmynderskap. Efter det att i särskilda paragrafer i lagen noga specificerats de fall, då försäkringsinspektionen får ingripa bestämmande, kommer 136 § i det kungl. förslaget och lemnar åt inspektionen en så att säga generell fullmakt att ingripa, när helst den tycker att försäkringsanstalterna icke sköta sig bra. Propositionens författare säga i 136 § ungefär detta: »Utom i alla de fall, som särskildt nämnas, äger försäkringsinspektionen ingripa i många andra fall, som vi icke bry oss om att närmare specificera.» Detta är enligt min tanke att öppna porten på vid gafvel för inspektionens godtycke. Det måtte väl vara tillräckligt att låta stå kvar i paragrafen: »Sker afvikelse från denna lag eller från bolagsordning eller från öfriga för bolagets verksamhet *stadfästa grunder*, äge försäkringsinspektionen förelägga bolaget att inom viss tid vidtaga de åtgärder, som pröfvas erforderliga för rättelses vinnande.» Tillses inspektionen blott, att de minutiosa stadganden, som lagen lämnar till försäkringstagarnes säkerhet, iakttagas, och att den af Kungl. Maj:t stadfästa bolagsordningen och de af Kungl. Maj:t likaledes stadfästa grunderna för försäkringsverksamheten efterlefas, då måtte väl allan rättfärdighet vara uppfylld, då måste bolagens verksamhet anses fullt betryggande. Det gjordes från juridiskt håll inom utskottet den invändningen, att man borde låta stå kvar i paragrafen åtminstone satsen: »eller finnes det sätt, hvarpå bolagets medel göras fruktbarande, icke vara betryggande», emedan detta skulle syfta på 123 §, där det uppräknas de värdehandlingar, i hvilka försäkringsfonden får redovisas, och man skulle kunna tänka sig, att en värdehandling, ehuru den först varit appro-

Angående
lag om försäkringsbolag m. m.
(Forts.)

Angående
lag om försäkringsbolag m. m.
(Forts.)

babel, skulle kunna försämräs i säkerhetsafseende, då inspektionen på grund af nu nämnda bestämmelse skulle få kassera den. Men låt oss se till, hvad detta innebär. I 123 paragrafen stå uppräknade vissa värdepapper, som anses så säkra, att de alltid skola godkännas, och vissa andra, som endast med försäkringsinspektionens medgifvande få användas. Skulle inspektionen få kassera något af de förra på grund af en förment försämring af värdet, så skulle den ju få kullkasta lagens tydliga stadganden, och hvad de senare beträffar, så måtte väl 123 paragrafen gifva rätt åt inspektionen att ingripa, om dessa handlingar försämräs i värde lika väl som den från början eger rätt att bestämma, om de skola godkännas.

Sedan, som sagdt, dessa orimligheter blifvit aflägsnade ur förslaget, synes det mig, som vore det ganska acceptabelt. Att förkasta lagförslaget på formella grunder, därför att Riksdagen begärt en revision af aktiebolagslagen, det kan jag för min del icke vara med om. Då aktiebolagslagen i reviderad form förelägges Riksdagen, så komma naturligtvis att föreslås motsvarande ändringar i denna lag, hvilka ändringar — såsom förut är påpekadt — sannolikt torde bli ganska obetydliga.

Mycket arbete har ju detta lagförslag kostat, och det förefaller mig som skulle det vara skada, om detta arbete vore bortkastadt. Därtill kommer, att fackmän på försäkringsväsendets område ifrigt önska en lag, äfven om de därigenom icke lyckas att komma uttaxeringsföreningarne till lifs. Skälet därtill är förmodligen, att de hoppas, att försäkringsanstalterna, sedan de satts under lagens kontroll, skola tillvinna sig ökad förtroende från allmänhetens sida, och att sålunda försäkringsväsendet skall utveckla sig ännu kraftigare än hittills.

Då jag delat denna förhoppning och då jag tror, att ett utveckladt försäkringsväsende befordrar sparsamhet, omtänksamhet och familjekänsla hos vårt folk, så skulle jag för min del be, herr talman, att få yrka bifall till denna paragraf.

Herr Öberg: Herr talman! Såsom af betänkanDET framgår, är jag en af dem, som funnit för godt att reservera sig mot det föreliggande lagförslaget, och har jag för min del gjort detta hufvudsakligast af det skal, att jag icke funnit det vara formelt riktigt att, sedan Riksdagen den 13 sistlidne mars begärt en allmän revision af aktiebolagslagen, nu omedelbart därefter antaga ett lagförslag, som i betydande delar sammanfaller med detta af Riksdagen så att säga utdömda lagförslag. Då dessutom de formella invändningarna måst tillerkännas den betydelse, att utskottsmajoriteten för sin del så att säga skänkt sitt erkännande åt dem, så synes det mig, som skulle vi ha all anledning att fortsätta med vårt yrkande på afslag.

Utskottet säger på sid. 20 i sitt utlåtande, att utskottet icke kan förneka, »att vissa af de från aktiebolagslagen hämtade paragraferna i lagförslaget kunna göras till föremål för befogade anmärkingar». Likväl söker utskottet att få detta lagförslag till stånd. Detta synes mig vara mycket oegentligt.

Går jag sedan till Riksdagens skrivelse, som utgör ett uttryck af Riksdagens beslut rörande revision af aktiebolagslagen, finner jag

där, att Riksdagen uttryckt sig på sådant sätt, att vi reserveranter däraf skulle ha all anledning att hämta stöd för vårt påstående. Riksdagen har i skrivelsen bland annat sagt, att »Riksdagen funnit åtskilliga förslag till ändringar i olika delar af aktiebolagslagen vara förtjänta af beaktande. Otvifvelaktigt torde ock vara, att lagen jämväl i andra hänseenden lider af brister, hvilka det vore önskvärdt att få afhjälpta. Framställningar i sådant syfte hafva redan af tidigare Riksdagar blifvit hos Eders Kungl. Maj:t gjorda. Den utsträckning, i hvilken anmärkningar mot denna lag sålunda förekomma, synes Riksdagen gifva vid handen, att yrkandet på en allmän revision af lagen icke är obefogadt. Med hänsyn till sammanhanget mellan lagens skilda delar kan det dessutom icke vara lyckligt, om rubbning gång efter annan sker i olika stadganden, utan är det väsentligt att föredraga, om de nya eller ändrade bestämmelser, som finnas behöfliga, så vidt möjligt genomföras på en gång under behörigt iakttagande af deras förhållande till hvarandra och till öfriga föreskrifter i lagen.» Ja, mina herrar, hvad är detta? Jo, just hvad vi reserveranter ifrågasatt, nämligen att vi icke ännu skulle antaga en lag, rörande hvilken man är alldeles säker på, att den om ett eller annat år härefter kommer att i betydande mån ändras. Och därför ha vi ansett det lämpligt att ställa oss på standpunkten af Riksdagens skrivelse och i öfverensstämmelse med denna skrivelses innehåll yrka afslag å förslaget, hvarigenom det skulle komma att återremitteras till Kungl. Maj:t, och Kungl. Maj:t kunde då blifva i tillfälle att i sammanhang med aktiebolagslagen taga båda förslagen i öfvervägande. Men detta har icke varit utskottets mening, utan utskottet har ansett, att man kunde lämna åsido dessa omständigheter. Men det har jag icke kunnat vara med om. Ty jag har icke kunnat finna, huru mycket jag än följt med behandlingen af denna fråga, att det är så ofantligt nödvändigt att antaga detta lagförslag, som man sökt göra så mycket af. Ty man påstår visserligen, att det är nödvändigt och måste antagas, men såvidt jag kunnat finna, ha därför icke gifvits reella skäl, utan det är endast påståenden. Man har icke enligt min uppfattning kunnat påvisa några omständigheter, som skulle göra det nödvändigt att icke invänta revisionen af aktiebolagslagen. Man skulle då samtidigt med denna revision kunnat pröfva föreliggande fråga. Och då därjämte detta lagförslag enligt min och mina medreservanterns mening icke är uppställt med den reda, klarhet och öferskådighet, som särskildt med hänsyn till lagens praktiska bruk varit af nöden, så får jag verkligen säga, att denna omständighet ökat de skäl, som redan förefinnas för yrkandet om afslag på förslaget. Ty som man finner af lagförslaget, äro under en lag upptagna tre så stora grenar af försäkringsväsendet, som lifförsäkring, brandförsäkring och sjöförsäkring. Men för den, som icke är så förtrogen med lagförslaget, är det svårt att få klart för sig, hvad som hör till den ena eller andra försäkringsgrenen. Jag har mer än en gång inom utskottet lagt märke till att man varit åtskilligt osäker om, hvad som hörde till den ena eller andra af dessa försäkringsgrenar. Därför har jag jämte mina medreservanter ansett, att man borde få dessa grenar åtskilda, hvarigenom lagförslaget skulle blifva mera tydligt och lätt-

*Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.
(Forts.)*

Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.
(Forts.)

fattligt. Men vi hafva lika litet här som i annat afseende lyckats genomdrifva våra önsknings.

Då man funnit nödigt att från lagens bestämmelser utsortera en hel del försäkringsanstalter, som äro bäst i behof af en försäkringslag, såsom begravningskassor, pensionsanstalter och understödsföreningar, och stannat vid att förorda, att förslaget skulle gälla endast de större försäkringsanstalterna, så synes det mig, att man kan dröja med lagförslagets antagande. Ty då de anstalter, som mest äro i behof af en försäkringslag, här blifvit utsorterade, och då förslaget, som nyss blifvit påpekadt, har formella brister, synes det mig, att det icke borde antagas.

Då af en min medreservant här redan framhållits en hel del omständigheter, som varit bestämmande för vår ställning i frågan, skall jag, herr talman, för att icke mera upptaga tiden, inskränka mig till att yrka afslag på Kungl. Maj:ts förslag och bifall till reservationen.

Herr Wallis: Jag skall börja mitt anförande med att ansluta det till ett yttrande af den siste ärade talaren, nämligen att han för sin del icke kunnat blifva öfvertygad därom, att verklig fara föreligger i ett uppekof med denna lags antagande och att denna omständighet i själfva verket varit afgörande för honom, då han bestämt sig för att deltaga i reservationen, som yrkar afslag på hela lagförslaget. I själfva verket tror jag, att detta är frågans kärnpunkt. Och då det icke torde finnas många i denna kammare, som äro närmare förtrogna med försäkringsväsendet här i landet; då jag icke skulle vilja tro, att den siste talaren gör några större anspråk i detta afseende, och då jag anser mig i en del grenar af försäkringsväsendet och särskildt i den viktigaste, nämligen lifförsäkringen, äga erfarenhet, så torde jag kunna säga, att jag kan yttra mig med någon sakkännedom i frågan. Och med stöd af denna erfarenhet vågar jag uttala, att för närvarande i högre grad än år 1895, då Riksdagen aflät sin ofvannämnda skrifvelse, förhållandena äro sådana, att de påkalla skyndsam hjälp. Då detta är min ståndpunkt, har jag utan den ringaste tvekan velat tillstyrka det nu af utskottet ändrade kungl. förslaget.

Saken är nu, som vi alla torde veta, den, att reservanterna i afseende på sitt omdöme om den svenska lagen stödja sig på det utomordentligt lyckliga förhållandet, att den svenska lifförsäkringsverksamheten kan med stolthet säga, att ännu icke någon försäkringsstagare blifvit lidande på densamma. Men jag vill påpeka för herrarne, att detta icke innebär, att icke i en framtid åtskilliga af Eder, om I ären försäkrade i de svenska lifförsäkringsanstalterna, kunnen komma att bli lidande. Det har nämligen visat sig, att äfven den så kallade solida lifförsäkringen, om den kommer i händer på personer, som endera icke äro sakkunniga eller också icke hederliga, kan leda till förlust för försäkringstagarne. Detta har skett i mycket stor utsträckning i andra länder och det har också skett i lifförsäkringens eget hemland England. Just den omständigheten, att svenska försäkringstagare i dessa engelska bolag blefvo lidande, gjorde, att den

svenska lifförsäkringen på 1850-talet uppstod. I forna tider ansågs det tillräckligt att låta lifförsäkringsväsendet, utan några stränga lagar, så att säga sköta sig själf. Detta skedde under fria och obundna former under det så kallade publicitetssystemet, som bestod väsentligen däri, att man lät försäkringstagarne taga vara på sina egna intressen och blott begärde, att bolagen skulle genom publicitet, det vill säga genom att meddela resultatet af sin verksamhet, underrätta försäkringstagarne om sin ställning. Nu har det visat sig, att detta system icke leder till det därmed afsedda ändamålet, nämligen att garantera försäkringstagarne full säkerhet, utan man har i de kontinentala länderna småningom öfvergått till ett annat system, koncessions- och kontrollsystemet. Det är detta system, som i det föreliggande lagförslaget realiseras och som naturligtvis består däri, att bolagen, innan de börja, skola ha visat, att de ärna arbeta efter vetenskapligt erkända solida grunder, och att de vidare underkastas kontroll af statsmyndighet, så att de verkligen fortsätta att arbeta på rätta sättet, och att de icke genom fåkunskap eller bedrägeri sätta försäkringstagarnes intressen på spel. Sådana lagar ha nu antagits i de stora kulturländerna på kontinenten, där försäkringsväsendet utvecklat sig i större omfattning. Det är nu tid för oss att följa deras exempel. Detta är min bestämda mening.

Det var i själfva verket redan i slutet på 80- eller början på 90-talet, som inom svenska lifförsäkringsväsendet tecken började visa sig på att mindre sunda förhållanden voro på väg att införas. Detta gjorde, att Riksdagen för 8 år sedan begärde, så snart som möjligt, en lagstiftning af Kungl. Maj:t i syfte att betrygga försäkringstagarnes rätt mer än hittills skett. Jag vill nu säga kammarens ledamöter, att de farhågor, som då förefunnos, icke voro grundlösa. Ty sedan dess hafva icke mindre än 4 på solida grunder fotade lifförsäkringsanstalter, som icke kunnat fortsätta sitt arbete, måst upplösas.

Det är alltså klart och tydligt, att äfven i vårt land börjat visa sig sådana tecken, som längesedan framträd i utlandet och som gjort, att ytterst få länder kunna berömma sig af att, såsom hittills här i landet, försäkringstagarne icke blifvit lidande. Huru kommer det sig då, att försäkringstagarne här fortfarande varit oberörda? Jo, det beror därpå att bolagen afvecklat, innan de hunnit så långt på utförsbacken, att icke aktie- och garantikapitalet räckt att rädda försäkringstagarne, som genom att öfverföras till solida anstalter fått sin rätt tillgodosedd. Men ingen kan garantera, att så äfven i framtiden skall bli fallet.

Det, som särskildt för närvarande vållar den svenska lifförsäkringens vänner bekymmer, är, att under den tid af materielt uppsving, som vi bevittnat under åren 1896, 1897 och 1898, således för icke länge sedan, en hel rad af anstalter uppstått, hvilka tydligen visa likadana svaghetstecken, som åtskilliga andra förut gjort. Och ingen i denna församling kan garantera, att, när en gång afveckling sker, den olyckan icke inträffar, som förut icke inträffat, nämligen att försäkringstagarne bli lidande.

Det svenska lifförsäkringsväsendet har utomordentligt stort intresse af att få bevara sitt goda anseende för att vara absolut solidt.

Angående lag om försäkringsbolag m. m.
(Forts.)

*Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.*
(Forts.)

Det är en stor heder och ytterst har det svenska lifförsäkringsväsendets utomordentligt vackra utveckling grundat sig just på detta dess obestridda anseende för soliditet. Dess utveckling har i själfva verket varit sådan, att det är jämförligt i detta hänseende med de mest utvecklade nationerna på kontinenten. Det är endast ytterst få nationer, som i afseende på lifförsäkringsväsendets utbredning där stå före oss. Vi pläga beräkna denna utbredning efter den försäkringssumma, som kommer på hvarje individ. Denna utgör 120 kronor pr svensk individ, gamla och unga af begge könen. Det är blott tre länder på kontinenten, Schweiz, Tyskland och Holland, som öfverträffa oss, och detta helt obetydligt. Tänka vi på att dessa länders nationalförmögenhet är vida större än vårt folks, inse vi, att vi gått mycket långt. Och då vi gjort detta med bibehållande af full soliditet, kunna vi i detta såväl som många andra afseenden med skäl betrakta oss som ett föregångsland.

Men det svenska lifförsäkringsväsendet vill bibehålla detta sitt anseende och begär därför sjelft en försäkringslag, som i högre grad än den hittillsvarande försäkrar lifförsäkringsväsendet om denna förmån. Ty det vore ett ödesdigert slag för den svenska lifförsäkringens kredit och anseende inom landet att beröfvas denna förmån, som visserligen är en förmån för det svenska lifförsäkringsväsendet, men framför allt för det svenska folket. Ty ingen vill väl förneka, att lifförsäkringen hör till de yppersta besparingsformer, som hittills blifvit af menskligt snille uppfunna.

Då jag vågar säga kammaren, att jag i detta hänseende kan räkna mig till de sakkunnige, enär jag i 11 års tid deltagit i praktisk lifförsäkring, såsom en af grundläggarna af Sveriges första folkförsäkringsanstalt, såsom medlem sedan dess af dess styrelse och såsom dess öfverläkare, har jag tillåtit mig framhålla dessa skäl och trott mig hafva skyldighet att meddela kammaren dessa föga behagliga sanningar. De öfverensstämma ju med hvad vi från många håll redan hört. Och jag vill sluta mitt anförande med att på det lifligaste instämma i det yttrande, som vi nyss hört från statsrådsbanken, och i den däri uttalade förhoppningen, att Andra Kammaren icke vill på sitt ansvar taga den ytterst allvarliga saken att till en oviss framtid — det sades här 5 år, men det kan mycket väl bli betydligt längre — uppskjuta en lagstiftning, som åt lifförsäkringen garanterar denna fortsatta soliditet och hvars uppskjutande till en så aflägsen framtid kommer att medföra den vådan, att vi icke kunna ha den för lifförsäkringsväsendet omätliga fördelen utaf en, hittills, icke i något afseende med rätta anfäktad soliditet.

Herr Olsson i Mårdäng: Efter de storartade anföranden, som blifvit hållna här till förmån för utskottets förslag, är det ju icke vidare angenämt att uppträda och försvara den ställning, som jag intagit till föreliggande lagförslag. Men lika litet som jag inom särskilda utskottet kunnat underlåta uttala min bestämda mening uti vissa af lagförslagets punkter, trots att där på motsatta sidan funnos icke mindre än tre landshöfdingar och två generaldirektörer och åtskilliga andra mycket upplysta och högt uppsatta män, lika litet kan jag här

i kammaren underlåta att uttala min bestämda mening rörande vissa af dessa punkter.

Jag har, som herrarne finna, undertecknat den reservation, som återfinnes här vidfogad detta betänkande, och har ju således en väsentlig del i densamma.

Jag skall icke mycket inlåta mig på det första motivet beträffande sambandet mellan aktiebolagslagen och denna lag, ehuru väl jag vidhåller den uppfattning, som är uttalad däri, att vi icke kunna finna det fullt konsekvent att nu antaga detta lagförslag. Men jag skall fästa mig vid den fråga, som den förste talaren i dag i början af sitt anförande framställde och hvartill hänvisas i allra sista delen af motiveringen till vår reservation, nämligen: motsvarar det nu framlagda lagförslaget de fordringar, Riksdagen år 1895 i sin skrifvelse uppställde? Utaf reservationen framgår alldeles bestämdt, att vi ha funnit, att vi måste besvara denna fråga med nej. Såvidt jag kunnat fatta Riksdagens mening då — och därvid torde jag kunna tillmäta mig någon sorts omdömesrätt, då jag hade tillfälle sitta i det utskott, som då underkastade motionen i ämnet den förberedande behandlingen — var det Riksdagens mening, att det skulle bli en lagstiftning, som skulle röra allt hvad försäkring hette. Detta har också Kungl. Maj:t sökt efterkomma, så att Kungl. Maj:t har tagit in nästan allt, som kan hänföras till lifförsäkringsväsendet, brandförsäkringsväsendet och egendomsförsäkringsväsendet i alla dess olika former. Således kan man ju säga, att Kungl. Maj:ts förslag i väsentlig del motsvarar Riksdagens i skrifvelsen framställda fordringar med afseende på fullständighet.

Huruvida de förslagna bestämmelserna också äro fullt betryggande, är ett spörsmål, hvarpå jag icke skall ingå mycket djupt, emedan man då kommer in på områden, där man måste tänka sig eller ana hvad som kan inträffa. Sådant som nu utskottet har formulerat om det kungl. förslaget, motsvarar det enligt min mening ännu mindre Riksdagens skrifvelse. Det kan synas af den 163 §, däri utskottet har måst göra åtskilliga tillägg och inskränka området för denna lags tillämplighet, så att om man räknar anstaltarnas antal t. ex., omfattar den ungefär $\frac{1}{10}$ af dem, under det att de öfriga $\frac{9}{10}$ äro ställda mer eller mindre utom lagen.

Det kan jag icke finna vara att framlägga ett förslag till fullständig och tillfredsställande lagstiftning för försäkringsväsendet. Här har nu särskildt framhållits och betonats — och det har mycket kraftigt framhållits och betonats inom särskilda utskottet — att det genom detta lagförslag är ganska fullständigt sörjdt för att trygga lifförsäkringshafvarnes säkerhet — eller intressen skulle jag väl kanske kalla det. Det är, såsom herrarne finna, föreslaget, att det skall afsättas fonder, som skola motsvara de beräknade fordringar, som försäkringshafvarne hafva af de respektive bolagen. Men här kan jag icke underlåta att framhålla, att det är också hufvudsakligen på detta område, som lagen förklarats vara tillfredsställande.

Inom särskilda utskottet tog jag mig friheten att hemställa, huruvida det icke också vore nödvändigt att göra någonting för att på

Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.
(Forts.)

bättre sätt tillvarataga de försäkringshafvandes intressen, som hafva brandförsäkring eller annan försäkring af visst slag.

Uti den 120 § uppdrages det en gräns mellan två olika slag af reserver. Den första eller regleringsfonden — ersättningsreserven heter den här, men i statistiken och öfriga handlingar, som jag haft tillgängliga, benämnes den regleringsfonden — motsvarar just hvad vid balansräkningens upprättande är till sitt bestämda belopp förfallet, och som skall upptagas såsom bolagets skuld till dem, hvilka hafva en klar och tydlig fordran. Denna bestämmelse gäller för alla bolag, både lifförsäkrings-, och brandförsäkrings- och andra bolag, som innefattas under denna lagbestämmelse. Men så är det en begränsning, i afseende å hvilken det är ofantligt svårt att göra reda, hvartill den kan leda. Det står nämligen, att för brandförsäkring och annan försäkring, som icke omfattar en tid öfver tio år, skall icke någon premiereserv afsättas. Följden blir nu den, att, när det gäller brandförsäkringsväsendet, det har visat sig, att för ungefär 2 $\frac{1}{2}$ procent utaf de brandförsäkringar i riket, som hvila på bolagens egen risk, bolagen kommit i den ställning, att de måste afsätta försäkringsfonder till sina försäkringshafvandes trygghet, men att bolagen beträffande 97 $\frac{1}{2}$ procent af försäkringarna ansetts — efter de uppgifter, som blifvit oss meddelade — icke behöfva göra någonting för att sätta säkerhet för sina förbindelser till försäkringshafvarne. Och det kan väl vid sådant förhållande näppeligen vara lämpligt att säga, att lagstiftningen i *detta* afseende är fullständig och betryggande. Om man ser på de försäkringssummor, som nu finnas i statistiken, så framgår det däraf, att inom de bolag, som komma under lagens fulla tillämpning, brandförsäkringarna uppgå till något mer än 2 $\frac{1}{2}$ miljarder kronor.

I detta sammanhang skall jag dock be att också få nämna, att det gentemot min framställning gjordes inom utskottet den anmärkning, att man icke kunde tillämpa det senare momentet af 120 § på brandförsäkringsbolagen därför, att de icke hade några fasta premier, och att det icke fanns någon beräkning rörande de grunder, efter hvilka afsättning till fonderna kunde ske. Det sattes till och med i fråga, om det fanns några fonder alls. Jag har försökt att så vidt det varit möjligt undersöka, huru det förhåller sig härmed, och jag har kemmit till det resultat, att det *finnes* fonder inom dessa bolag och under deras förvaltning, fastän de visserligen icke alltid benämnas fonder, ty det står: behållning inclusive fonder, och det står äfven understundom försäkringsfonden o. s. v. Det finnes emellertid fonder äfven på detta område till 71 $\frac{1}{2}$ millioner kronor, men för denna summa skola enligt denna lag godkända värdepapper, motsvarande endast en fyrtondedel, sättas i taka händer till säkerhet för förbindelserna till försäkringshafvarne, medan de öfriga ^{39/40} få af bolagen handhafvas efter behag. Detta kan jag icke finna vara en tillfredsställande lagstiftning.

Jag tog mig också inom utskottet friheten att sätta i fråga, om icke till äfventyrs inom de så kallade småbolagen kunde finnas fonder, som behöfde säkerställas, eftersom detta är så ofantligt nödvändigt för lifförsäkringsbolagen och en del andra bolag. Då svarades mig, att *det* kan omöjligen ske, då hos dessa bolag inga fonder finnas.

Jag var icke i tillfälle att bemöta detta då, men nu är jag verkligen i tillfälle att göra det. Och jag skall be att få nämna, att dessa så kallade småbolag — de, hvilka innefattas under det allra sista stycket af 163 § — sitta inne med en fondsumma bara på brandförsäkringsområdet af 4,436,000 kronor. Visserligen skall jag gifva dessa småbolag precis samma goda vitsord, som de stora bolagens styrelser och förvaltning hittills fått, nämligen att de hafva skött sig väl och vunnit allmänhetens förtroende, men jag kan icke finna, att det är principiellt riktigt, att, när man fordrar säkerhet från det ena hållet till försäkringshafvarnes förmån, man underlåter att göra det på det andra. Ur denna synpunkt kan jag således icke på några villkor gå ifrån den uppfattning, jag inom utskottet arbetat mig till: att lagen i detta afseende icke är tillfredsställande.

Men jag skall också be att få anföra ett annat förhållande, som gifver mig stöd för denna min åsikt. I fråga om lifförsäkringsbolagen är det visserligen nu föreskrifvet, att de skola afsätta fonder till vissa belopp, men huru stora dessa i förhållande till bolagens förpliktelser böra vara, tillkommer det en matematiker att räkna ut. Man kan dock se af professor Wallis motion, i hvad mån en försäkringsfond motsvarar försäkringssumman, så att ingen må inbilla sig, att det afsättes så stora belopp, att de svara mot försäkringssumman. Nej, långt, långt därifrån. Men dessa bestämmelser äro enligt mitt förmenande såväl i det kungliga förslaget som i utskottets förslag väsentligt försvagade just därigenom, att inspektionen har fått i sin makt att under vissa förhållanden göra undantag från lagens bestämmelser. Det kan väl icke vara lämpligt att på ett så vidt omfattande område som det nu ifrågavarande lägga en sådan makt i en enda persons hand — ty mer än en enda person blir det faktiskt icke. Man har nog försökt att öfvertyga oss inom utskottet därom, att någon fara icke skulle följa genom inspektionens makt i detta afseende, men jag får säga, att det dock icke har lyckats att rubba min uppfattning, att säkerheten icke är så stor, som man vill låta förmoda.

Med afseende å vår anmärkning gentemot lagens uppställning tillåter jag mig, trots herr statsrådet och chefens för justitiedepartementet nyss i ämnet hafda yttrande, att uttala såsom min mening, att lagen *icke* är klar och öfverskådlig. Herr statsrådet afgaf icke just så alldeles precis fullgiltigt svar på vår anmärkning i det afseendet. Han talade blott om, att det icke fanns några orediga begrepp o. s. v. Det hafva vi heller icke sagt. Begreppen äro så klara, som de kunna blifva, när det gäller lagspråk. Men det är icke *det*, som vi hafva anmärkt, utan det är den omständigheten, att, trots allt hvad här blifvit sagdt, det ändå råder en obestämdhet och en oklarhet, som för vissa af dessa anstalter komma att te sig ganska egenomligt, t. ex. för sjöförsäkringarna. Hvilka paragrafer i denna lag, — sedan man kommit in på de ömsesidiga bolagens område och de gemensamma bestämmelserna — gälla uteslutande eller delvis för sjöförsäkringar? Jag väntar att få svar på denna fråga. Såsom ett exempel på, huru svårt det var att få denna lag någorlunda tillfredsställande affattad, innan man kom fram med den, skall jag be att få

Angående
lag om för-
säkrings-
bolag m. m.
(Forts.)

Angående
lag om för-
säkrings-
bolag m. m.
(Forts.)

fästa uppmärksamheten på, att i en paragraf blifvit föreslagen den motbjudande bestämmelsen, att Konungen skall äga rätt att meddela tillstånd att icke tillämpa lagen. Och jag tog mig anledning däraf och utaf de svårigheter, som i öfrigt visade sig under utskottets arbete att få lagen att passa, att fälla ett liknande uttryck som den förste talaren — jag använde dock andra ord; jag sade nämligen, att denna diskussion gifvit mig ytterligare stöd i min uppfattning, att det är alldeles omöjligt att få alla hufvuden under en hatt.

Hvad sedermera beträffar olycksfallförsäkringar, som komma under denna lag, så finnes det icke ett ord, som gifver någon anvisning — efter mitt förmenande — huruvida dessa för sina räntor, som de förbundit sig att lämna till invaliditetsförsäkrade, äro skyldiga att sätta någon som helst säkerhet. Ty dessa räntor kunna näppe- ligen hänföras hvarken till det ena eller andra slaget af fonder.

Äfven mot en annan bestämmelse har jag framställt anmärkning, nämligen däremot, att uti vissa af lagens paragrafer, synnerligast ett par mot slutet, har Kungl. Maj:t föreslagit — och utskottet har godkänt desamma — att makt skulle inrymmas åt Konungen att i vissa fall medgifva afvikelser från hvad i denna lag är föreskrifvet. Det gäller nu särskildt återförsäkring; men jag har icke kunnat få i mitt hufvud, hvarför Konungen skall äga rätt att meddela undantag från lagens bestämmelser i detta syfte.

En annan punkt, som jag nyss har vidrört och som, efter mitt förmenande, är en kardinalpunkt, är det, att — märk väl, att det är utskottet och icke Kungl. Maj:t som föreslagit paragrafen — uti en paragraf — 163 — föreslagits, att alla dessa anstalter, som icke nu komma under lagen, skola ställas under Kungl. Maj:ts administrativa lagstiftningsrätt. Det är visserligen sant, att vi hafva 1886 års kungörelse, som nu gäller, men den skall upphävas enligt denna lag. Utskottet har nämligen föreslagit, att Kungl. Maj:t skall meddela föreskrifter rörande de uppgifter och den anmälan, som dessa bolag och anstalter äro skyldiga att lämna.

Jag undrar verkligen, om Andra Kammaren kan gå in på detta, ifall kammaren i öfrigt godkänner förslaget. Vi komma emellertid till detta sedermera, om 1 § bifalles. Med afseende på de invändningar, som gjorts mot det af oss reserveranter föreslagna uppskofvet, kan jag icke underlåta att uttala min synnerliga förvåning öfver de resonemang, som därvidlag framkommit. Utskottet har sagt — liksom äfven många, som äro intresserade för lagen — att ingen svensk har ännu förlorat ett enda öre på dessa bolag och deras verksamhet, men så säga de till oss, som vilja få en fullständig lag: »Nej! Akta er för att skjuta upp frågan, ty då kunna vederbörande taga och knalla sig i väg med alla dessa hundra miljoner.» Ja, så säga de precis icke, men de mena i alla fall, att det är fara i dröjsmål, och hvari skulle denna fara bestå, om icke däri, att de, som förvalta dessa kassor under väntetiden, skulle bli så demoraliserade, att de skulle förskingra desamma. Jag kan icke finna annat, än att detta är kontentan i deras resonemang.

Vidare må det tillätas mig att uttala min synnerliga förvåning däröfver, att intresset är allra störst från lifförsäkringsbolagens sida.

Brandförsäkringsbolagen hafva ingenting sagt och sjöförsäkringsbolagen hafva ej heller sagt någonting. Frågan är emellertid, om man icke har anledning att tänka underliga tankar, då man hör, att de, för hvilka lagen är afsedd och på hvilka den i viss mån kommer att binda händerna, äro allra ifrigast att få den till stånd. Det har — åtminstone så vidt jag kunnat finna — alltid varit några, som protesterat mot en lag, då de väntat att få den öfver sig, men här hafva dylika protester icke hörts af, och det är ju på sätt och vis tillfredsställande, att äntligen ett lagförslag framkommit, som åtminstone några äro nöjda med. Jag får emellertid säga, att jag icke är nöjd med lagförslaget, och jag tror att ej heller försäkringstagarne äro så alldeles nöjda därmed, om de nu varit i tillfälle att bedöma detsamma och dugt till att göra detta. Jag skall åtminstone icke för denna gång upptaga tiden längre. Emellertid har jag icke af hvad herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet yttrade i fråga om dröjsmålet kunna finna, att det vore någon stor fara, om det icke dröjde mer än fem år. Denna tidrymd motsvarar den respitid, bolagen enligt förslaget skola hafva för att inrangera sig under lagen. Om då Kungl. Maj:t det sjätte året framlade förslag till ny lag, skulle det inträffa, att en del bolag den 1 januari samma år börjat sin verksamhet efter den lag, som *nu* är föreslagen, d. v. s. de bolag, som äro skyldiga att rätta sig efter densamma och icke förut börjat tillämpa den. Och, såsom herrarne hafva sett, skola i viss omfattning bestämmelser ur aktiebolagen äfven gälla i fråga om organisationen af de ömsesidiga bolagen. Således skulle det kunna inträffa, att samma år som Riksdagen antager ett nytt förslag angående aktiebolagen och ett nytt förslag angående försäkringsrörelsen hafva en del bolag nyss börjat tillämpa den nu föreslagna lagen. Jag undrar, om detta är så synnerligen rekommenderande framtidsutsikter för lagstiftningen. Då herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet talade om fara, sade han, att den kunde vara öfverhängande. Ja, det kan den ju vara, men är denna fara öfverhängande med hänsyn till lifsförsäkringshafvarnes intressen, kan man ju säga, att den är precis lika öfverhängande för försäkringshafvare på andra områden; och hvarför har man då icke gjort någonting till skydd för deras intressen? För dem är det emellertid som det kan med säkerheten.

Jag ber, herr talman, att på de skäl som äro anförda i vår reservation, och de skäl, jag nu anført, få yrka afslag på 1 § och bifall till den af mig samt herrar Gustafsson och Öberg afgifna reservationen.

Herr Larsson i Lund: Jag kan icke alls förväna mig öfver, att det hos reservanterna uppstått betänkligheter mot att nu antaga en lag, i hvilken man infört bestämmelser från en annan lag, hvars revision man så nyligen begärt. Efter första läsningen af föreliggande lagförslag fick jag själf en liknande uppfattning, men det dröjde icke länge, innan jag fann, att en sådan uppfattning icke kunde upprätthållas. Från statsrådsbanken och af utskottets ordförande hafva här i dag anförts så tydliga och talande skäl, att jag icke behöfver närmare uppehålla mig vid dem, skäl, som visa, att sambandet mellan den

Angående lag om försäkringsbolag m. m.
(Forts.)

Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.
(Forts.)

föreslagna försäkringslagen och aktiebolagslagen icke är sådant, att det påkallar ett uppskof med försäkringslagstiftningens genomförande.

Jag begärde ordet närmast med anledning af några yttranden af herr Öberg. Herr Öberg upprepade sina betänkligheter mot att nu antaga denna lag just på grund af den begärda revisionen af aktiebolagslagen och betonade särskildt, att den revision af aktiebolagslagen, som Riksdagen påkallat, icke är begränsad till några speciella förhållanden eller vissa bestämda paragrafer, utan att Riksdagen afsett att få till stånd en genomgripande revision af hela aktiebolagslagen. Men icke ens den synpunkten är tillräcklig för att undanskjuta försäkringslagstiftningen, ty jag skall bedja att få erinra herrarne om, att det redan finnes en lag om försäkringsaktiebolag. Denna lag är icke lång. Den innehåller hufvudsakligen, att aktiebolagslagen skall gälla för försäkringsaktiebolag med undantag af tre särskilda fall, i hvilka särskilda bestämmelser äro gifna. Hvad är det då man *nu* vill göra? Jo, man vill lagstifta om det, som egentligen rör försäkringsverksamheten. Det är de försäkringstekniska frågorna, som skola i lagstiftningsväg ordnas, men icke så mycket bolagens organisation. Det finns ju redan bestämmelser därom, men de bestämmelser, som skulle intagas i försäkringslagen och hämtats ur aktiebolagslagen, äro i så afsevärd mån förbättrade, att redan ur denna synpunkt det kan vara skäl att icke undanskjuta det föreliggande förslaget. Beträffande lifförsäkringsaktiebolag finnes sålunda redan en lagstiftning, men däremot saknas hvarje lagstiftning angående ömsesidiga bolag. Dessa äro uttryckligen undantagna från lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet. Bestämmelserna i denna lag kunna icke tillämpas på ömsesidiga försäkringsföreningar, och några andra bestämmelser finnas icke. Denna kategori af försäkringsanstalter är emellertid så betydelsefull, att det väl icke vore skäl att nu stöta bort ett förslag till lagstiftning, som omfattar afven dem, därför att beträffande försäkringsaktiebolagen man möjligen i en framtid — huru nära liggande eller huru aflägsen är omöjligt att förutse — kan hafva att motse vissa förändringar i de organisatoriska bestämmelser, som här influerat i lagstiftningen. Att uppskjuta frågan till en aflägsen framtid med anledning af den begärda revisionen af aktiebolagslagen anser jag således för min del icke vara välbetänkt.

Herr Öberg hänvisade också till det tredje skäl reservanternas anfört, nämligen att utom lagens tillämpningsområde tills vidare måste ställas den del af försäkringsrörelsen i vårt land, som otvifvelaktigt kommer att vålla försäkringstagarne förluster och för hvilka lagstiftning mest är af behöfvat påkallad, samt sade, att om vi icke nu kunde lagstifta för den del af försäkringsrörelsen, som är mest i behöfvat af lagstiftning, hvarför skulle vi då hasta med att lagstifta för den del af försäkringsrörelsen, som är mindre i behöfvat däraf, eller de stora solida försäkringsbolagen. Ja, det låter ju nog riktigt, men jag skall i alla fall bedja att få fästa uppmärksamheten på, att utskottet på det sätt redigerat 163 §, att i den mån dessa sjuk- och begravningskassor eller andra dylika understödsföreningar kunna anses vara maskerade affärsmässiga försäkringsanstalter, så hemfalla de redan under lagen, ty mom. 1 i utskottets förslag till 163 § undantager

sjuk- och begravningskassor och andra dylika understödsföreningar, hvilkas verksamhet icke afser affärsmässigt drifvande af försäkringsrörelse. Om sålunda en sådan sjuk- och begravningskassa eller understödsförening endast är att anse såsom en skylt, som satts på en affärsmässig försäkringsverksamhet, då faller verksamheten under lagen och kan tvingas in under den. Således har utskottet här angifvit en gräns för lagens verksamhetsområde, som i detta hänseende bör kunna anses vara fullt betryggande. Sedermera uppstår äfven det spörsmålet, i hvad mån de redan nu existerande sjuk- och begravningskassorna och andra dylika understödsföreningar och pensionsanstalter äro af den art, att de böra falla under lagen eller icke. Det är i detta afseende, som utskottet hemställt om en skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning. Men om de drifva affärsmässig verksamhet, falla de emellertid redan nu under lagen.

Herr Olsson i Mårdäng har ytterligare framhållit, liksom förut herr Gustafsson i Sjögesta, att denna lag skulle brista i fråga om öfverskådlighet, och herr Olsson var icke tillfredsställd med den i mitt tycke fullt tillfredsställande förklaring, som med anledning där-af afgafs från statsrådsbanken. Kan icke en lag vara öfverskådlig och tydlig därför, att uppställningen har skett på ett sätt och icke på ett annat?

Reservanterna synas önska, att lagen skall vara så uppställd, att man grupperar olika arter af försäkringar hvar för sig.

Det är af utskottets ordförande påvisadt, att detta, om det också kan leda till klarhet och tydlighet, med säkerhet leder till betydligt stora vidlyftheter och således äfven svårhandterlighet. Lagförslaget är nu icke uppställt efter olika arter af försäkringsrörelse, utan efter försäkringsanstalters olika organisation. Den afser således dels aktiebolag och dels andra anstalter, och jag kan för min del icke finna, att den ena uppställningen skulle mera lida af brist på öfverskådlighet än den andra. Under sådana förhållanden är denna anmärkning icke af så afgörande vikt, att man därför bör låta lagstiftningsarbetet på detta område hvila ännu under ett antal år. Att lagen kan lida af ofullkomlighet, det medgifver jag gärna, men det är ju allt mänskligt verk underkastadt, och jag är för min del mycket villig att åtminstone till en viss grad ställa mig på samma ståndpunkt som reservanten herr Olsson i Mårdäng beträffande vissa delar af förslaget. Jag kan ej heller neka till, att jag delat de betänkligheter, som herr Gustafsson i Sjögesta uttalat mot rättigheten att uppföra anskaffningskostnader såsom en tillgång. Det är ju dock meningen att bereda försäkringsanstalter en utväg att kunna under viss lämplig tid afskrifva dessa kostnader, och skall detta kunna ske, så måste de ju uppföras såsom en tillgång, i den mån de icke redan blifvit afskrifna.

Efter de upplysningar, som lämnats från försäkringskunnigt håll, är det ock så, att dessa anskaffningskostnader kunna hafva ett verkligt reellt realisationsvärde. I det fall, att en försäkringsanstalt upphör med sin rörelse och vill öfverlåta försäkringsstocken åt ett annat bolag, så betalar detta bolag full ersättning för dessa anskaffningskostnader. Det skulle således endast vara i ett fall, som man kan säga, att de icke på något sätt representera en tillgång, nämligen då

Angående lag om försäkringsbolag m. m.
(Forts.)

Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.
(Forts.)

en försäkringsanstalt kommer på obestånd och det icke lyckas administrationen att få försäkringsstocken öfverlåten på en annan försäkringsanstalt, och försäkringstagarna måste skrida till en delning af tillgångarna. I det fallet måste det ju erkännas, att den balanserade anskaffningskostnaden icke är att anse såsom en tillgång, men jag anser icke den anmärkningen vara af den art, att förslaget i sin helhet bör falla, äfven om jag, i likhet med herrar Olsson i Mårdäng och Gustafsson i Sjögesta, skulle önska några andra bestämmelser i sådant hänseende, mindre dock mot rättigheten att uppföra anskaffningskostnader såsom tillgång än mot rättigheten att redovisa någon del af försäkringsfonden i dessa anskaffningskostnader.

Herr Olsson i Mårdäng har reserverat sig mot 120 §, och äfven i det afseendet kan jag vara ense med honom, mindre dock i afseende å 120 § än 125 §. Dessa båda paragrafer hänga samman; de afse den panträtt, som tillkommer försäkringstagare i de handlingar, uti hvilka försäkringsfonden är redovisad.

Jag skulle mycket hellre sett, om man kunnat återgå till 1897 års försäkringskommitté, som i fråga om panträtten hade vida tydligare bestämmelser. Denna kommitté säger i sitt förslag, att värdet af den fordran på grund af löpande försäkring, som försäkringstagare äger hos försäkringsaktiebolag, skall, i händelse af bolagets oförmåga att fullgöra sina förbindelser, beräknas efter de grunder, som gälla för beräkningen af den å försäkringen belöpande andel i försäkringsfonden. Det är således en bestämmelse i hufvudsak öfverensstämmande med den, som förekommer i sista stycket af den nu föreslagna 127 §.

Men däremot säger samma kommitté i 17 §, att de värdehandlingar, i hvilka tillgångar motsvarande regleringsfond och försäkringsfond redovisas, skola utgöra pant för försäkringstagarnes fordran hos bolaget *i den mån en hvar af dem har del i samma fonder.*

Det är denna senare bestämmelse, som jag önskar skulle hafva influtit i denna lag, emedan därigenom hade fastslagits den norm, efter hvilken vid tvist försäkringstagare emellan kunde afgöras deras förmånsrätt till de pantsatta värdehandlingarna. Men då ju i alla fall förslaget, sådant det nu föreligger, förutsätter, att de handlingar, i hvilka försäkringsfonden redovisas, skola utgöra pant för försäkringstagares fordran hos försäkringsanstalt och någon annan norm icke är gifven för afgörandet af förhållandet försäkringstagare emellan, så måste man ju anse, att dessa handlingar skola utgöra säkerhet för samtliga försäkringstagare, som finnas, då panträtten skall göras gällande, och således måste de hafva lika rätt till dessa handlingar. Jag medgifver, att äfven detta ju kan hafva skäl för sig.

Dessa anmärkningar äro icke af den art, att förslaget därför bör falla. Skulle det i en framtid visa sig, att en eller annan punkt på grund af vunnen erfarenhet bör justeras, så är det ju mycket lätt vunnet, och då kan man göra ändringar på en vida säkrare basis än nu, då man endast resonerar om saken.

Därför har jag icke blifvit öfvertygad af de betänkligheter, som föranledt reservanterna att vilja skjuta bort den frukt af ett 20-årigt förberedande arbete, som nu ändtligen föreligger, och därför, herr

talman, anhåller jag att, med afslag å reservanternas hemställan, få yrka bifall till 1 §, sådan den lyder enligt utskottets förslag.

Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.
(Forts.)

Herr Eklund: Herr talman, mina herrar! Ett af de skäl, som herrar reservanter anfört för att nu föreliggande förslag skulle förkastas, är, att lagen icke omfattar allt hvad som kan inrymmas under benämningen försäkring. Men på samma gång som reservanterna framhålla detta, förklara de, att den nu föreliggande lagen icke har den klarhet och den tydlighet, som varit önskvärd. Enligt mitt förmenande skulle emellertid lagen, om den inom sig inrymde alltsom kan kallas försäkring, hafva blifvit ännu otydligare och oklarare än hvad man till äfventyrs nu kan säga om densamma.

Jag tror för min del, att utskottets åtgärd att något längre än hvad Kungl. Maj:t tänkt sig inskränka lagens tillämpning har varit till gagn för lagförslaget möjlighet att blifva antagen, och jag tror äfven, att om man hade sökt bibehålla de bestämmelser, som funnos i Kungl. Maj:ts förslag — jag syftar nu särskildt på 163 § —, så skulle motståndet mot förslaget i denna kammare varit ännu större än hvad nu är förhållandet. Jag är visserligen icke den, som vill försvara en hvad man kallar insolid lifförsäkringsverksamhet, men jag har den bestämda uppfattningen, att det icke skulle ha varit Riksdagen värdigt att utan någon förberedande undersökning fatta beslut om sådana åtgärder, som helt och hållet undertryckt en sådan verksamhet. Jag tror, att på denna ståndpunkt stå många af kammarens ledamöter och att det således, såsom jag nyss yttrade, har varit synnerligen välbetänt af utskottet att göra de undantag, som här blifvit gjorda, och det förefaller mig egendomligt, att reservanterna hafva såsom ett af sina skäl för afslag upptagit utskottets åtgörande med afseende å 163 §.

Det är enligt min tanke icke utrönt, om dessa föreningar, hvarom nu är fråga, verkligen drifva något slag af försäkringsrörelse. Jag kan visserligen erkänna, att några af dem kunna anses göra det, men det kan dock ganska starkt ifrågasättas, huruvida alla göra det.

I Kungl. Maj:ts förslag voro sjuk-kassorna uttryckligen undantagna, och de skulle således icke alls beröras af lagen. Men förhållandet är ju faktiskt det, att äfven en del sjuk-kassor drifva en sådan insolid lifförsäkringsverksamhet. Skall man förbjuda *en* kategori af föreningar att bedriva sådan verksamhet, bör man äfven göra det för andra. Och jag anser, att det finnes mycket stora skäl för att framför allt förbjuda sjuk-kassorna verka i den riktningen, då staten erkänner dessa kassor såsom juridiska personligheter och beviljar anslag till deras administration. Jag tror, att om man vill komma till rätta med den insolida lifförsäkringsverksamheten, så bör man antaga lagen, sådan den nu föreligger. Sedan må man undersöka, i hvad mån lagstiftningen bör inskrida för att tillvarata de medlemmars intressen, som tillhöra sådana föreningar. Om man skulle uppskjuta antagandet af lagen, sådan den nu föreligger, och ovillekorligen fordra att, såsom det står i reservanternas yrkande, ännu en ny och fullständigare utredning än hvad hittills framlagts skall ske, synes mig frågan blifva så stor och invecklad, att man hart när kan

*Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.*
(Forts.)

tänka, att undersökningen rörande de föreningar, beträffande hvilka man vill undersöka i hvad mån lagstiftningen bör beröra dem, kommer att helt och hållet bli satt å sido. Bättre synes det mig då vara att följa utskottets tankegång, d. v. s. att antaga lagen för de nuvarande stora försäkringsanstalterna, och därjämte antaga utskottets hemställan om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran därom, att undersökning göres rörande den andra arten af försäkringsanstalter.

Herr Olsson i Märdäng klandrade, att i en paragraf medgifves för Kungl. Maj:t att göra undantag från lagen. Så vidt jag kan finna, förekommer detta medgifvande åt Kungl. Maj:t icke i någon annan paragraf än den, som handlar om öfvergångsbestämmelser; och där synes den mig nödvändig, ty då lagen faktiskt har retroaktiv verkan rörande fonders bildande och sättande i taka händer och äfven i andra afseenden, så torde det vara nödvändigt, att man icke går allt för hårdt till väga, utan låter sådan rätt tillkomma Kongl. Maj:t.

Jag anhåller om bifall till den nu föredragna första paragrafen.

Herr von Schéele: Herr talman, mina herrar! Så vidt jag kan finna, är den föreliggande frågan den största, som hittills varit före under detta års riksdag. Antalet af dem, som beröras af den sak, som här omhandlas, är redan stort och blir för hvarje dag allt större; och dessa äro måhända de, som öfver hufvud mest förtjäna och bäst behöfva vårt deltagande, sådana, som lefvat i lyckligare förhållanden, men ofta icke förstått att beräkna graden af möjlighet, att deras besparingar skola gå på denna väg förlorade, och hvilka, om det ginge så olyckligt, skulle på ålderdomen komma i en ytterst nödställd belägenhet. Det är sådana stackars människor, som kallas *pauvres honteux*, och det finnes väl knappt några, för hvilka man mera bör ömma.

Nu kunde sägas, att det i Sverige icke inträffat, att någon försäkringsanstalt visat sig insolvent. Ja, just detta skäl, som jag här hört andragas *mot* ifrågavarande lagstiftning och som jag är öfvertygad om utgör för mången det djupast liggande skälet, är för mig bestämmande i motsatt riktning, således *för* densamma, på grund af den erfarenhet jag på detta område har. I min ungdom läste jag i Fredrika Bremers anteckningar från hennes resor i främmande länder om en man af svensk börd, som redan då hade gjort det svenska namnet heder såsom en framstående vetenskapsman. Sedan fick jag själf tillfälle att göra denne mans bekantskap. För några år sedan firade han ett jubileum, hvarom ryktet gick ut öfver hela den litterära världen. Han hade då uppnått den höga åldern af 80 år och hade i 50 år skött sitt professorsembete, hvilket, såsom ju i utlandet ingalunda är något ovanligt, icke var förenadt med pension. Ekonom var han icke, så att han kunde inse faran af att insätta alla sina besparingar i en försäkringsanstalt, som förband sig att gifva en årlig utdelning, som skulle betrygga hans egen och hans makas återstående dagar. Han förfrågade sig förut hos andra, som ansågos vara med saken förtrogna, och fick den upplysningen, att den ifrågavarande anstalten var alldeles säker; ty aldrig hade något hörts från den, som kunde ingifva annat än lugn. Kort därefter lämnade han sitt ämbete,

höljd af ära; och det dröjde icke många veckor, förrän detta försäkringsbolag gjorde cession med en passiva sådan, att han fick aldeles intet. Han och hans sjukliga hustru råkade i verkligt armod. Han hade tänkt, att när han blef gammal, skulle han hafva så väl ställt för sig, och nu stod han där med sin sjuka, åldriga hustru utan huld och skydd, så mycket mera som deras barn voro döda.

Angående lag om försäkringsbolag m. m.
(Forts.)

Den, som kommit sådant nära, vet, hvad det i denna fråga verkligen gäller. Och just därför, att vi ännu kunna om våra försäkringsanstalter säga detsamma, som sades om bemälda utländska försäkringsanstalt, att man aldrig därom hört annat än godt — hafva, såsom vi under debatten i dag förnummit, betänkliga svårigheter förekommit äfven inom försäkringsanstalterna i Sverige, så har detta dock icke kommit till allmänhetens kännedom — just därför ber jag herrarne allvarligt behjarta faran af ett uppskof. Man har visserligen sagt, att här finnas äfven i det af utskottet framlagda förslaget åtskilliga brister, framför allt formella sådana. Äro nu dessa formella brister så stora, att man därför bör uppskjuta de reella förmåner, hvilka detta lagförslag, om det antoges, onekligen skulle bereda, och som hos oss äro i högsta grad af behofvet påkallade? Jag tror det icke. Och då så är, ber jag, herr talman, just i den allmänhets namn, för hvilken jag talat, att få yrka bifall till den föredragna paragrafen, på hvars antagande eller förkastande detta och samtliga de till ärendet hörande lagförslagens öde lär i stort sedt bero.

Härmed var öfverläggningen afslutad. Därunder hade yrkats dels godkännande af utskottets förslag, dels afslag å utskottets berörda förslag och Kungl. Maj:ts proposition i ämnet samt bifall i stället till den af herr Gustafsson i Sjögesta med flere afgifna, vid utlåtandet fogade reservationen, såvidt densamma afsåge ifrågavarande 1 §. Herr talmannen, som nu gaf propositioner å dessa yrkanden, fann förstnämnda yrkande vara med öfvervägande ja besvaradt. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner den i första punkten af särskilda utskottets n:o 1 förevarande utlåtande n:o 1 föreslagna 1 § i lag om försäkringsrörelse, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets berörda förslag och Kungl. Maj:ts proposition i ämnet, bifallit den af herr Gustafsson i Sjögesta med flere afgifna, vid utlåtandet fogade reservationen, såvidt densamma afser ifrågavarande 1 §.

Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.

(Forts.)

Voteringen utföll med 148 ja mot 58 nej; och hade kammaren alltså godkänt utskottets förslag till paragrafens lydelse.

2 och 3 §§; öfverskriften till 1—3 §§; 4—62 §§; öfverskriften till 4—62 §§; 63—119 §§; öfverskriften till 63—119 §§; samt 120—122 §§.

Utskottets förslag godkändes.

123 §.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle denna paragraf erhålla följande lydelse:

Tillgångar motsvarande försäkringsfonden för lifförsäkringar skola redovisas:

- 1) i obligationer, som utfärdats eller garanterats af staten;
- 2) i allmänna hypoteksbankens obligationer;
- 3) i fordringsbevis, utfärdade af riksbanken eller af annan bank, hvars reglemente blifvit af Konungen fastställt;
- 4) i obligationer eller andra skuldförbindelser, som utfärdats eller garanterats af svensk kommun;
- 5) i skuldförbindelser, för hvilka bolaget äger säkerhet genom in-teckning i fast egendom inom så stor del, ej öfverstigande två tredjedelar, af senast fastställda taxeringsvärde, som af försäkringsinspektionen genom särskilda föreskrifter bestämmes; så ock i skuldförbindelser med säkerhet af in-teckning intill fulla taxeringsvärdet i bolaget tillhörig fastighet, som är afsedd för inrymmande af lokal för bolagets rörelse, eller, där bolaget äger flera sådana fastigheter, i en af dem;
- 6) i sådana af enskilda järnvägar eller industriella inrättningar utfärdade obligationer, utländska statsobligationer och andra värdehandlingar, som till sin art och till den säkerhet de erbjuda kunna anses jämförliga med några af de under 1)—5) nämnda.

De i enlighet med bestämmelserna i 48 eller 99 § såsom tillgång uppförda anskaffningskostnader må ock, med den inskränkning, som följer af hvad i 136 § är föreskrifvet, användas till redovisning af tillgångar motsvarande försäkringsfonden.

Utskottet hade däremot för paragrafen föreslagit denna lydelse:

Tillgångar motsvarande försäkringsfonden för lifförsäkringar skola redovisas:

- 1) i obligationer, som utfärdats eller garanterats af staten;
- 2) i allmänna hypoteksbankens obligationer;
- 3) i fordringsbevis, utfärdade af riksbanken eller af annan bank, hvars reglemente blifvit af Konungen fastställt;
- 4) i obligationer eller andra skuldförbindelser, utfärdade eller garanterade af svensk kommun, som till lånets upptagande eller garanterande erhållit Konungens tillstånd;

5) i skuldförbindelser, för hvilka bolaget äger säkerhet genom inteckning i fast egendom inom två tredjedelar af senast fastställda taxeringsvärde, så ock med försäkringsinspektionens medgifvande i skuldförbindelser med säkerhet af inteckning intill fulla taxeringsvärdet i bolaget tillhörig fastighet, som är afsedd för inrymmande af lokal för bolagets rörelse, eller, där bolaget äger flera sådana fastigheter, i en af dem; dock att i hvarje fall åbyggnad å egendom skall, för att inteckning i egendomen må godkännas, vara brandförsäkrad i något med vederbörligen fastställd bolagsordning försedt brandförsäkringsbolag inom riket;

*Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.
(Forts.)*

6) i sådana af enskilda järnvägar eller industriella inrättningar utfärdade obligationer, utländska statsobligationer och andra värdehandlingar, som till sin art och till den säkerhet de erbjuda kunna anses jämförliga med några af de under 1)—5) nämnda.

De i enlighet med bestämmelserna i 48 eller 99 § såsom tillgång uppförda anskaffningskostnader må ock användas till redovisning af tillgångar motsvarande försäkringsfonden, så länge försäkringsinspektionen finner sådant kunna ske, utan att försäkringstagarnas säkerhet därigenom äfventyras.

Vid denna paragraf hade fogats reservation af herrar *Olsson* i Mårdäng, *Gustafsson* i Sjögesta och *Öberg*.

Efter föredragning af paragrafen begärdes ordet af

Herr *Moll*, som yttrade: Uti mom. 5 af nu föredragna § föreslås att tillgångar motsvarande försäkringsfonden för lifförsäkringar skola få redovisas bland annat i skuldförbindelser, för hvilka bolaget äger säkerhet genom inteckning i fast egendom inom två tredjedelar af senast fastställda taxeringsvärde, så ock med försäkringsinspektionens medgifvande i skuldförbindelser med säkerhet af inteckning intill fulla taxeringsvärdet i bolaget tillhörig fastighet, som är afsedd för inrymmande af lokal för bolagets rörelse, eller där bolaget äger flera sådana fastigheter i en af dem.

Bestämmelsen om att i försäkringsfonden få ingå inteckningar intill fulla taxeringsvärdet, innehåller ju ett ganska stort medgifvande åt bolagen. Det synes mig därför som om föreskrift borde intagas därom, att dessa inteckningar böra äga *bästa förmånsrätt*, det vill säga att de böra gå ända från botten och upp till fulla taxeringsvärdet, hvarigenom den möjligheten uteslutes, att bolag på annat håll belånar inteckningar t. ex. intill två tredjedelar af taxeringsvärdet och i försäkringsfonden endast inlägger inteckningar motsvarande den återstående tredjedelen af taxeringsvärdet. Enligt hvad som meddelats mig lär det också varit utskottets mening, att denna bestämmelse skulle så förstås, att samtliga inteckningar från botten och upp till fulla taxeringsvärdet skulle i försäkringsfonden inläggas. För vinnande af erforderlig komplettering af denna bestämmelse, så att någon tvekan rörande innebörden af densamma ej må förefinnas, tillåter jag mig hemställa, att förevarande § måtte till utskottet återremitteras.

Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.
(Forts.)

Herr Olsson i Mårdäng: Jag skall be att på det lifligaste få instämna i det yrkande, som framställdes af den föregående ärade talaren. Min uppfattning är också, att det vore betänkligt att i förevarande hänseende låta paragrafen förblifva sådan den af utskottet formulerats. Men på samma gång skall jag be att med hänvisning till reservationen få yrka återremiss jämväl i det syftet, att ordet »fulla» i mom. 5, hvilket ord står mellan orden »intill» och »taxeringsvärdet» måtte utbytas mot »två tredjedelar af».

Inom utskottet yrkade vi reservanter, att det ifrågavarande ordet skulle utbytas mot »tre fjärdedelar af». Nu då Första Kammaren antagit utskottets förslag, synes det mig som om, därest denna kammarer kommer att godkänna mitt förslag, vi vid en sammanjämkning skulle kunna komma till två tredjedelar eller åtminstone något under fulla taxeringsvärdet.

Jag gör detta yrkande så mycket hellre, som jag tror mig verkligen kunna påräkna understöd i detta fall, där det gäller att göra försäkringstagarnes säkerhet större, än hvad den skulle blifva i vissa fall, därest man låte det fulla taxeringsvärdet kvarstå.

Jag anhåller därför, herr talman, att i af mig angifvet syfte få yrka, att paragrafen till utskottet återremitteras.

Herr Öberg instämde häruti.

Herr von Krusenstjerna: Utskottets uppfattning om innebörden af förevarande paragrafs bestämmelser om att få placera lifförsäkringsfonden i skuldförbindelser mot säkerhet af in-teckning i bolaget tillhörig fastighet var just sådan som herr Moll antyde.

Jag har därför för min del intet att erinra mot att paragrafen återremitteras.

Herr Gustafsson i Sjögesta: I mitt förra anförande framhöll jag, att det icke funnes någon utländsk lag, som medgäfvit försäkringsbolag att ställa så klen säkerhet för bolagets fonder som just den svenska lagen. Under sådana förhållanden är det alldeles gifvet, att jag ställer mig på samma ståndpunkt som herr Olsson i Mårdäng. Jag gör detta så mycket hellre, som jag i likhet med honom tror, att vi därigenom vid en blifvande sammanjämkning kunna komma till någon medelsiffra i afseende å in-tecknings läge.

Hvad angår senare delen af mom. 6, så håller jag fortfarande på den åsikten jag förfäktade inom utskottet, att den bör utgå, enär dessa anskaffningskostnader icke äro några tillgångar, om fonden skulle behöfva tillgripas för att hålla försäkringstagarne skadeslösa. Det är gifvet, att så länge det låter sig göra, att försäkringstagarnes försäkringar i bolaget öfvertages af ett annat bolag, någon risk i detta afseende icke förefinnes. Men då Kungl. Maj:t och utskottet förutsätter, att sådana eventualiteter skulle kunna inträffa, att bolag kunde komma i likvidation och konkurs, då vill jag fråga, hvad dessa tillgångar kunna vara värda. Skall man gå så långt, att man äfven skall hafva uppkonstruerade tillgångar för att hålla försäkringstagarne skadeslösa? Detta kan jag icke vara med om.

Jag yrkar i första hand, att det omtalade taxeringsvärdet skall nedsättas till två tredjedelar, men därjämte äfven att sista stycket i mom. 6 utgår.

Angående lag om försäkringsbolag m. m.
(Forts.)

Herr Wallis: För min del har jag ej något att anmärka mot en återremiss af denna §, enär äfven jag, efter det anförande som herr Moll hade, anser lämpligt, att ett förtydligande sker. Naturligtvis har det varit utskottets mening, att premiereserven skulle få placeras i inteckningar i egen fastighet, där bolaget drifver sin rörelse, endast under villkor, att dessa inteckningar ginge ända från botten.

Men därjemte ber jag få för kammaren klargöra, hvarför såväl Kungl. Maj:t som sedermera äfven utskottet varit med om att tillåta lifförsäkringsbolag placera premiereserven till fastighetens hela taxeringsvärde, för så vidt denna fastighet vore sådan, att bolaget där drefve sin rörelse. Saken är den, att alla lifförsäkringsbolag, som utveckla sig, blifva så godt som tvungna att skaffa sig egna fastigheter för sina hufvudkontor. Detta beror därpå, att under bolagens utveckling samlar sig en så stor mängd handlingar, att det blifver ytterst svårt och obekvämt för bolagen att vara beroende af hyresvärdarnes miskund. Bolagen ha svårt för att bibehålla sina lokaler, om hyrorna oupphörligt höjas. Detta är förhållandet här i Stockholm, där så godt som alla lifförsäkringsbolag hafva sina hufvudkontor. Det har alltså visat sig att alla lifförsäkringsbolag, när de nått en viss utveckling, skaffat sig egna fastigheter. Denna anskaffning är icke förenad med någon svårighet för de äldre bolagen, som få hafva premiereserven placerad intill två tredjedelar i fastighetstaxeringsvärde, och för den återstående tredjedelen kunna använda säkerhetsfonden. Men för de yngre bolagen uppstå utomordentliga svårigheter i detta afseende. De kunna icke placera premiereserven annat än intill två tredjedelar af taxeringsvärdet och kunna alltså icke, såsom de äldre bolagen göra, med tillhjälp af deras stora säkerhetsfonder inköpa fastighet till eget bruk. De yngre bolagen hafva ännu icke fått stor säkerhetsfond, men de äro i största behof af egna hus. Kungl. Maj:t, som behjärtat detta, har därför föreslagit, att de skulle få köpa hus, i hvilka de finge placera premiereserven intill hela taxeringsvärdet. Nu skulle ju missbruk i detta hänseende kunna äge rum. Man skulle kunna tänka sig, att premiereserven placerades i hus, hvilka genom bolagets eget åtgörande åsattes för högt taxeringsvärde. I så fall blefve ju i händelse af realisation dessa hus icke fullgod säkerhet för bolagets försäkringstagare. Kungl. Maj:t, som icke synes hafva reflekterat öfver dessa betänkligheter, har därför icke heller föreslagit några garantier i det hänseendet. Utskottet däremot, inom hvilket saken framhölls, har infört den garantien, att förmånen i fråga endast skulle få tillgodonjutas af bolag, för så vidt försäkringsinspektionen det medgäfve. Det är ju uppenbart, att det icke kommer att blifva någon svårighet för försäkringsinspektionen att i hvarje särskildt fall granska, huruvida taxeringsvärdet motsvarar det verkliga värdet. Om så skulle behöfvas kan ju försäkringsinspektionen härför skaffa sig sakkunnigt biträde. Under sådana förhållanden synes det mig som

Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.
(Forts.)

om full säkerhet finnes för de af bolag sålunda i hus placerade premiereservmedlen.

Jag vill i detta sammanhang nämna, att i hela världen ha försäkringsbolagen på detta sätt försökt att för sin rörelse skaffa sig egna lokaler, där de kunna vara trygga för att, när rörelsen utvecklar sig, få vara kvar. Jag vill särskildt lägga kammarens ledamöter på hjärtat, att de yngre bolagen ha särskild anledning att mycket starkt hålla på detta medgifvande, emedan just hos dem samlas så stora massor af handlingar, som måste förvaras. Dessa handlingar utgöras till största delen af försäkringskontrakt. Det är dessa bolag, som fört försäkringen ned till de mindre bemedlade klasserna; och försäkringshandlingarne för de små beloppen taga lika mycken plats som för de större beloppen. Det finnes ömsesidiga försäkringsbolag, som redan nu ha 45,000 försäkringstagare. Inom få år komma sådana folkförsäkringsanstalter att utveckla sig så, att de komma upp till hundratusentals försäkringstagare.

De utländska försäkringsanstalter som försäkra de mindre bemedlade, kunna hafva millioner försäkringar. Försäkringsanstalten Prudentia i London har icke mindre än 15 millioner försäkringar. Det är lätt att inse, huru rent af omöjligt det är att under sådana förhållanden icke hafva tillgång till eget hus, i hvilket man ogeneradt kan utvidga rörelsen allt eftersom den stiger. För de ömsesidiga bolagen, som äro yngre och för hvilka det är omöjligt att skaffa eget hus utan att härtill enbart använda försäkringsfonden, innebär hvad här ifrågasatts en utomordentligt stor lättnad, och med den förändring, som utskottet gifvit förevarande moment, synes det mig uppenbart, att någon som helst risk icke kan föreligga. Första Kammaren har också utan tvekan antagit paragrafen oförändrad, och jag ber därför att få tillstyrka Andra Kammaren att följa Första Kammarens exempel.

Jag yrkar således återremiss med anledning af herr Molls framställning, men en återremiss utan någon förändring i öfrigt af paragrafen.

Herr Larsson i Lund: Jag skall i likhet med herr Wallis be att få instämma i det af herr Moll gjorda yrkandet om återremiss af 5:te momentet af § 123. Jag har icke håller i och för sig något att invända mot att, på sätt herr Gustafsson i Sjögesta yrkat, jämväl 6:te momentet återremitteras till utskottet. Jag vill likväl fästa uppmärksamheten därpå, att ehuru jag, såsom jag förut haft tillfälle yttra, hyser vissa betänkligheter mot rättigheten att använda någon del af de såsom tillgång uppförda anskaffningskostnaderna till redovisning af försäkringsfonden, det äfven kan vara förenadt med betänkligheter att borttaga denna rättighet. Jag vill påpeka det förhållandet, att i en senare § föreskrifves, att om ett försäkringsbolag kommer på obestånd, administrationen skall omhändertaga de tillgångar, i hvilka försäkringstagarne hafva panträtt för sina fordringar på grund af försäkringsaftalet. Om man nu, såsom herr Gustafsson i Sjögesta föreslagit, stryker sista stycket i 6:te momentet, så skulle ju däraf blifva en följd, att försäkringstagarne icke erhöilo någon panträtt och

således icke håller någon förmånsrätt i de tillgångar, som skola representeras af de balanserade anskaffningskostnaderna. Om det då lyckas administrationen att till annan försäkringsanstalt öfverflytta försäkringstocken, så erhålles kontant likvid för anskaffningskostnaderna, och detta är en tillgångspost, som kan gå upp till åtskilliga hundratusen kronor. Hela detta belopp skulle då undanryckas från de tillgångar, i hvilka försäkringstagarne kunde erhålla förmånsrätt.

Jag vill, som sagdt, icke motsätta mig återremiss, men jag vill hafva nämnt detta för att man icke genom att på grund af en betänklighet stryka förevarande moment möjligen skall råka ut för en större betänklighet, större därför, att, när en försäkringsanstalt kommer på obestånd, man väl får antaga, att regeln i de allra flesta fall är den, att en annan anstalt befinnes villig öfvertaga försäkringstocken, och att det endast i mycket sällsynta fall inträffar, att tillgångarna fördelas mellan försäkringstagarne.

Herr Olsson i Mårdång: Herr talman, mina herrar! Jag förstår icke den siste ärade talarens resonemang. Det är ju föreskrifvet, att anskaffningskostnaderna skola afskrifvas under några år. Nu säger han, att om ett bolag upplöses, skulle det blifva brist i tillgångarna, om man icke finge taga med anskaffningskostnaderna, som efter vårt förmenande icke äro någon tillgång. Förutsätter den föregående talaren, att ett bolag skall upplösas inom t. ex. fem år, ja, då hade det varit bäst, att detta bolag aldrig börjat.

Jag skall be att få förena mig med herr Gustafsson i det yrkandet, att detta stycke må utgå såsom varande principiellt oriktigt och i realiteten af alls ingen betydelse annat än möjligen för den händelse att ett försäkringsbolag skulle vilja använda ifrågavarande del af försäkringsfonden såsom bevis på, att denna fond är större, än den i själfva verket är. Det är bara en chimär, det är alltsammans. Jag önskar, att det måtte komma bort.

Herr Wallis: Dessa anskaffningskostnader äro visst icke någon illusorisk tillgång, utan tvärtom en mycket god sådan. Detta visar sig allra bäst vid realisationen af ett lifförsäkringsbolag. Det har, såsom jag berättat, hänt fem gånger här i landet, att ett sådant bolag måst realisera, och det är så långt ifrån att denna tillgång varit en chimär, att det tvärtom varit en tillgång, som då vanligtvis en hel del andra bolag mycket gärna betalat penningar för. De hafva till och med gärna öfverbjudit hvarandra. Dessa anskaffningskostnader äro ju icke någonting annat än utgifter, som bolaget haft för att skaffa lifförsäkringarna. De utgöra en fullkomligt säker tillgång, som alltid kommer att hafva sitt värde vid realisering och som i själfva verket har visat sig hafva ett betydligt högre värde än det, till hvilket nämnda tillgång får uppföras i premiereserven, där den icke får upptagas högre än till 1 $\frac{1}{2}$ procent af försäkringssumman. Vid realiseringar återigen har det visat sig, att dess värde uppgått till 2 à 2 $\frac{1}{4}$ procent af försäkringssumman, således ett betydligt högre värde än det, som densamma i premiereserven får upptagas till. Det är alltså ett verkligt värde, och att de förmena försäkringstagar-

Angående
lag om försäkrings-
bolag m. m.
(Forts.)

na att hafva panträtt däri synes mig vara fullkomligt inkonsekvent, då man låter dem hafva panträtt i andra valutor, som skola finnas i premiereserven. I detta afseende har naturligtvis den ärade talaren på skånebanken fullkomligt rätt. I öfverensstämmelse härmed har också såväl Kungl. Maj:ts som utskottets förslag affattats. Jag ber därför, att detta moment måtte liksom öfriga delar af §:en återremitteras till utskottet, men icke för att undergå någon förändring.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr tal-
mannen framställt propositioner å de därunder gjorda yrkandena, blef
paragrafen af kammaren återremitterad till utskottet.

124 och 125 §§.

Godkändes.

126 §.

För denna paragraf hade Kungl. Maj:t föreslagit följande lydelse:

Försäkringsbolag, som drifver lifförsäkringsrörelse, skall, på sätt
nedan sägs, göra afsättning till säkerhetsfond.

Intill dess säkerhetsfonden uppgår till summan af en fyrtondedel
af försäkringsfonden för lifförsäkringar och en tvåhundrededel af lif-
försäkringarnas sammanlagda belopp, skall till säkerhetsfond afsättas
den behållning, som finnes hafva uppstått å rörelsen i dess helhet,
sedan afsättning till den i 26 § omförmälda reservfond ägt rum; dock
att, i fråga om försäkringsaktiebolag, till aktieägare och försäkrings-
tagare, och, i fråga om ömsesidigt försäkringsbolag, till garanter och
delägare må utdelas sammanlagdt högst fem procent å inbetaldt aktie-
eller garantikapital. Vid beräkning af sammanlagda försäkrings-
beloppen skall hänsyn tagas allenast till de belopp, för hvilka bolaget
är pliktigt att göra afsättning till lifförsäkringsfonden, och uppskatt-
ning af liffräntas försäkringsbelopp ske enligt den i 6 § stadgade
grund.

Då säkerhetsfonden uppgår till ofvan sagda summa, skall af den
behållning, som återstår, sedan behörig afsättning till resefond ägt
rum, samt till aktieägare och försäkringstagare eller till garanter och
delägare utdelats sammanlagdt högst fem procent å inbetaldt aktie-
eller garantikapital, minst en tiondedel afsättas till säkerhetsfonden.
Uppgår säkerhetsfonden till dubbla beloppet af samma summa, vare
afsättning till fonden ej erforderlig; nedgår fonden under det sålunda
stadgade belopp, skall afsättning därtill ånyo vidtaga. Ej må åter-
betalning af garantikapital äga rum, där ej säkerhetsfonden uppgår
till sagda belopp.

Nedsättning af säkerhetsfond må icke utan särskildt tillstånd af
försäkringsinspektionen äga rum, där sådant ej erfordras för betäckande
af förlust, som icke kunnat ersättas genom uppkommen årevinst eller,
i fråga om bolag, som jämte lifförsäkringsrörelse drifver annan för-
säkringsrörelse, genom nedsättning af reservfonden.

Hvad i denna paragraf är föreskrivet skall icke äga tillämpning å ränte- och kapitalförsäkringsanstalt.

Angående lag om försäkringsbolag m. m. (Forts.)

Enligt utskottets förslag skulle paragrafen erhålla denna lydelse:

Försäkringsbolag, som drifver lifförsäkringsrörelse, skall, på sätt här nedan sägs, göra afsättning till säkerhetsfond.

Intill dess säkerhetsfonden uppgår till ett belopp motsvarande en tjugonedel af försäkringsfonden för lifförsäkringar, skall till säkerhetsfond årligen afsättas minst hälften af den behållning, som finnes hafva uppstått å rörelsen i dess helhet, sedan afsättning till den i 26 § omförmälda reservfond ägt rum; dock att försäkringsinspektionen är berättigad att för visst fall medgifva, att mindre årlig afsättning än nu sagts må äga rum, där inspektionen anser sådant kunna ske utan förfång för försäkringstagarnes säkerhet. Då säkerhetsfonden uppgår till ofvan sagda belopp, vare afsättning till fonden ej erforderlig; nedgår fonden under samma belopp, skall afsättning därtill ånyo vidtaga. Ej må återbetalning af garantikapital äga rum, där ej säkerhetsfonden uppgår till sagda belopp.

Nedsättning af säkerhetsfond må icke utan särskildt tillstånd af försäkringsinspektionen äga rum, där sådant ej erfordras för betäckande af förlust, som icke kunnat ersättas genom uppkommen årsvinst eller, i fråga om bolag, som jämte lifförsäkringsrörelse drifver annan försäkringsrörelse, genom nedsättning af reservfonden.

I fråga om denna paragraf anförde:

Herr Olsson i Mårdäng: Herr talman, mina herrar! I öfverensstämmelse med hvad jag yttrat, då jag första gången under denna debatt hade ordet, skall jag be att få yrka, att ur denna § måtte uteslutas den mening, som börjar med orden »dock att försäkringsinspektionen» samt slutar med orden »försäkringstagarnas säkerhet». Jag vill därmed försöka att följa den princip, som jag alltid sökt att göra gällande här, nämligen att hålla på, att försäkringstagarnas säkerhet blifver så god som möjligt, och jag tror, att det skulle vara riskabelt att i detta fall gifva försäkringsinspektionen rätt att medgifva minskad afsättning till den fond, hvarom här är fråga. Jag ber att få yrka, att dessa ord måtte utgå ur §:en.

Herr Wallis: Då, såsom herrarne se, den väsentligaste förändring, som vidtagits i Kungl. Maj:ts förslag, består i en förändrad formulering af 126 §:en och då jag varit med om att i utskottet yrka på denna förändring, så ber jag att härom få säga några ord.

Den förändrade formuleringen har berott därpå, att det förslag, som af Kungl. Maj:t framlagts, varit den Skandinaviska komiténs förslag, hvilket enligt alla de yngre bolagens åsikt uteslutande tillgodosett de äldre bolagens intressen med afseende på den så kallade säkerhetsfonden. Det var många andra paragrafer i den Skandinaviska komiténs förslag, om hvilka detsamma gällde, men tack vare den kritik, som de yngre bolagen utöfvade, har Kungl. Maj:t — och

*Angående
lag om för-
säkrings-
bolag m. m.*
(Forts.)

därför ber jag att få till regeringen framföra de yngre bolagens tack-samhet — så förändrat dessa bestämmelser, att de blifvit acceptabla äfven för de yngre bolagen. Så var emellertid icke fallet med den §, som handlar om säkerhetsfonden. I utskottet framställdes alla de tungt vägande skäl, hvilka öfvertygat utskottet om nödvändigheten att omformulera paragrafen. Detta skedde genom en kompromiss, som gick ut på att af behållningen för året endast 50 procent skulle behöfva afsättas till säkerhetsfonden, till dess densamma uppgått till sin maximisiffra, och att sedermera vinst skulle få utdelas huru mycket som helst till de försäkrade. Detta förslag är naturligtvis i själfva verket ofantligt mycket bättre för de yngre bolagen än det kungl. förslaget och den Skandinaviska komiténs förslag, men är i alla fall ett särdeles strängt förslag. Kammarens ledamöter behöfva ju blott tänka därpå, att enligt aktiebolagslagen aktiebolagen icke äro tvungna att till reservfonden, som ju är detsamma som säkerhetsfonden, afsätta mer än 10 procent af årsvinsten. Att den affärsrörelse, som bedrifves af ett lifförsäkringsbolag, hvilket afskrifvit sina organisations- och anskaffningskostnader, med afseende å soliditeten måste vara ofantligt mycket gynnsammare än ett aktiebolags rörelse i allmänhet, är uppenbart, ty lifförsäkringsbolag, som kommit så långt, äro i själfva verket enligt all erfarenhet bland de solidaste affärsföretag, som öfverhufvud existera. De äro byggda på matematiskt säkra principer, nämligen två faktorer: dödligheten och den ränta som de skola få på sin premiereserv. Dödligheten ändras till deras förmån, därigenom att den minskas succesivt, såsom erfarenheten från Sverige visat. Den andra faktorn, räntefoten, åter kan icke förändras, annat än ytterligt långsamt. Under sådana förhållanden måste man anse att den bestämmelse, som ålägger så solida affärsföretag att till säkerhetsfonden afsätta 50 procent af årsvinsten, utgör ett mycket strängt villkor. Utskottet har medgifvit detta och har som lindring föreslagit en punkt i detta moment i denna paragraf, hvilken nu varit föremål för herr Olssons i Mårdäng kritik. Enligt utskottets förslag skulle försäkringsbolag, i fall deras ställning är särdeles gynnsam, hafva rättighet att med inspektionens medgifvande göra en större vinstuddelning än de lagstadgade 50 procent. Detta är naturligtvis ett medgifvande, men då från herr Olssons sida gjorts den anmärkningen, att vi därigenom på ett olämpligt sätt skulle utvidga inspektionens makt, och då det ju är uppenbart att detta är en punkt, med afseende på hvilken Andra Kammaren särskildt bör vara ganska känslig, och då de yngre bolagen, naturligtvis med de önskemål de sökt få realiserade inom utskottet, aldrig någonsin haft en tanke på att minska bolagens soliditet, deras förmåga att uppfylla sina förbindelser, ber jag att få säga, att jag för min del icke har något väsentligt att invända emot att just denna punkt, i öfverensstämmelse med herr Olssons i Mårdäng yrkande, får ur momentet utgå.

Med anledning af hvad jag nu yttrat ber jag att få yrka bifall till herr Olssons i Mårdäng förslag.

Med herr Wallis förenade sig herr *Olsson* i Viken.

Herr Wavrinsky i Stockholm: Med anledning af herr Wallis' yrkande ber jag att få hemställa, huruvida det icke vore äfventyrligt, att Andra Kammaren nu besluter denna ändring, sedan Första Kammaren antagit paragrafen oförändrad, samt huruvida det icke vore riktigare att återremittera paragrafen till utskottet, så att detta får taga saken under öfvervägande. Jag ber därför att få yrka återremiss.

Angående lag om försäkringsbolag m. m.
(Forts.)

Herr von Krusenstjerna: Den siste talaren erinrade om, att Första Kammaren antagit paragrafen oförändrad. Om vi nu återremittera den, så blir följden endast den, att utskottet uppmanar kammaren att i ärendet fatta beslut. Då nu frågan icke har så synnerligt stort vikt, hemställer jag, om det icke vore säkrare att taga paragrafen sådan den är för att icke möjligen äfventyra något. Jag tillåter mig därför att yrka bifall till paragrafen oförändrad, just på den grund, att densamma redan är antagen af medkammaren.

Herr Wavrinsky i Stockholm: Jag erkänner, att återremiss under sådana förhållanden är onödigt och ändamålslös, hvarför jag icke har någon anledning att vidhålla mitt yrkande; och jag instämmer således med den siste talaren i hans yrkande, att paragrafen måtte antagas oförändrad.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr talmannen framställt propositioner å de därunder gjorda yrkandena, godkände kammaren utskottets förslag till paragrafens lydelse.

Härefter blef på hemställan af herr talmannen den vidare handläggningen af förevarande utlåtande uppskjuten till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag komme att fortsättas.

Kammarens ledamöter åtskildes häruppå kl. 4,8 e. m.

In fidem
Herman Palmgren.